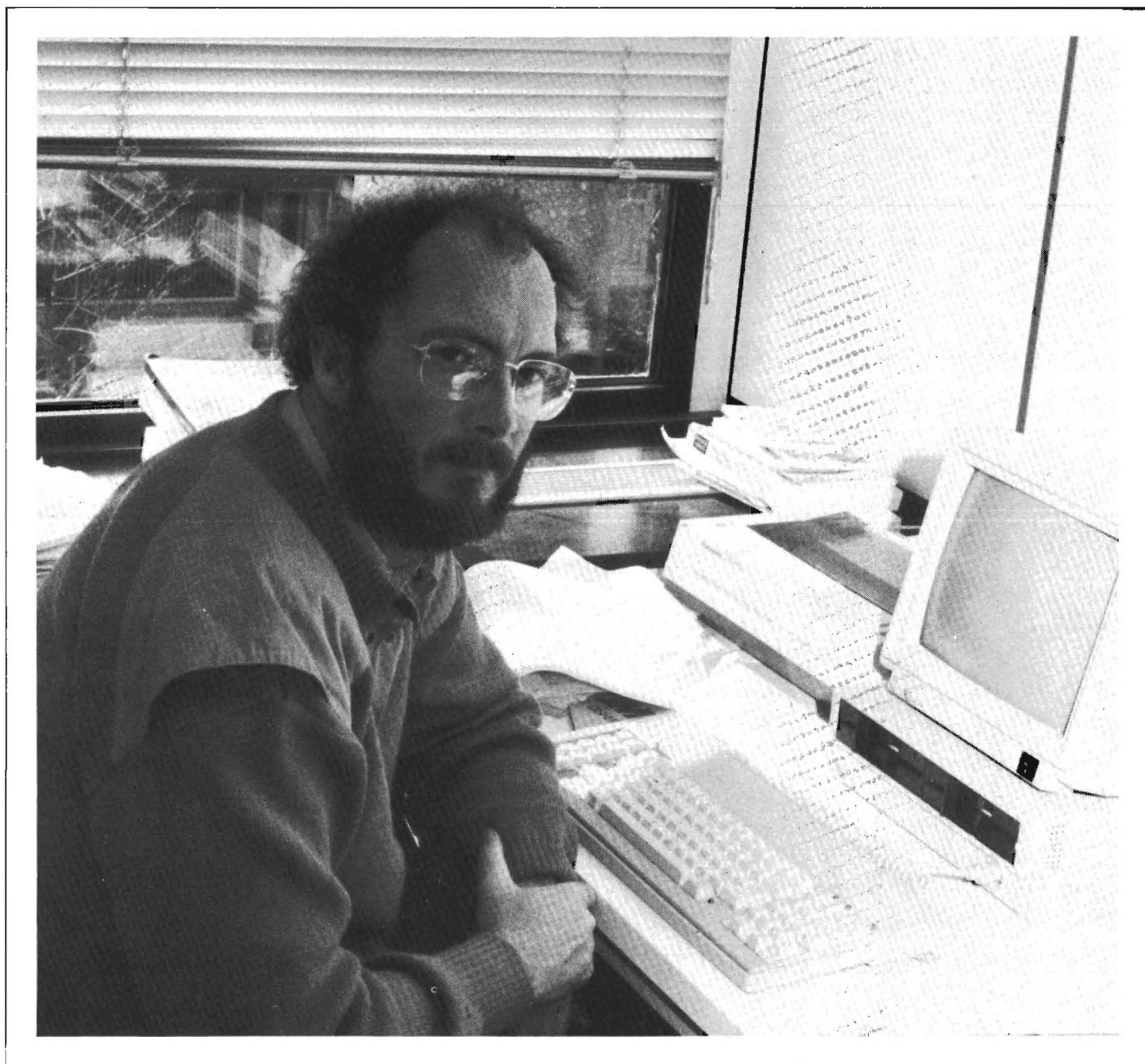

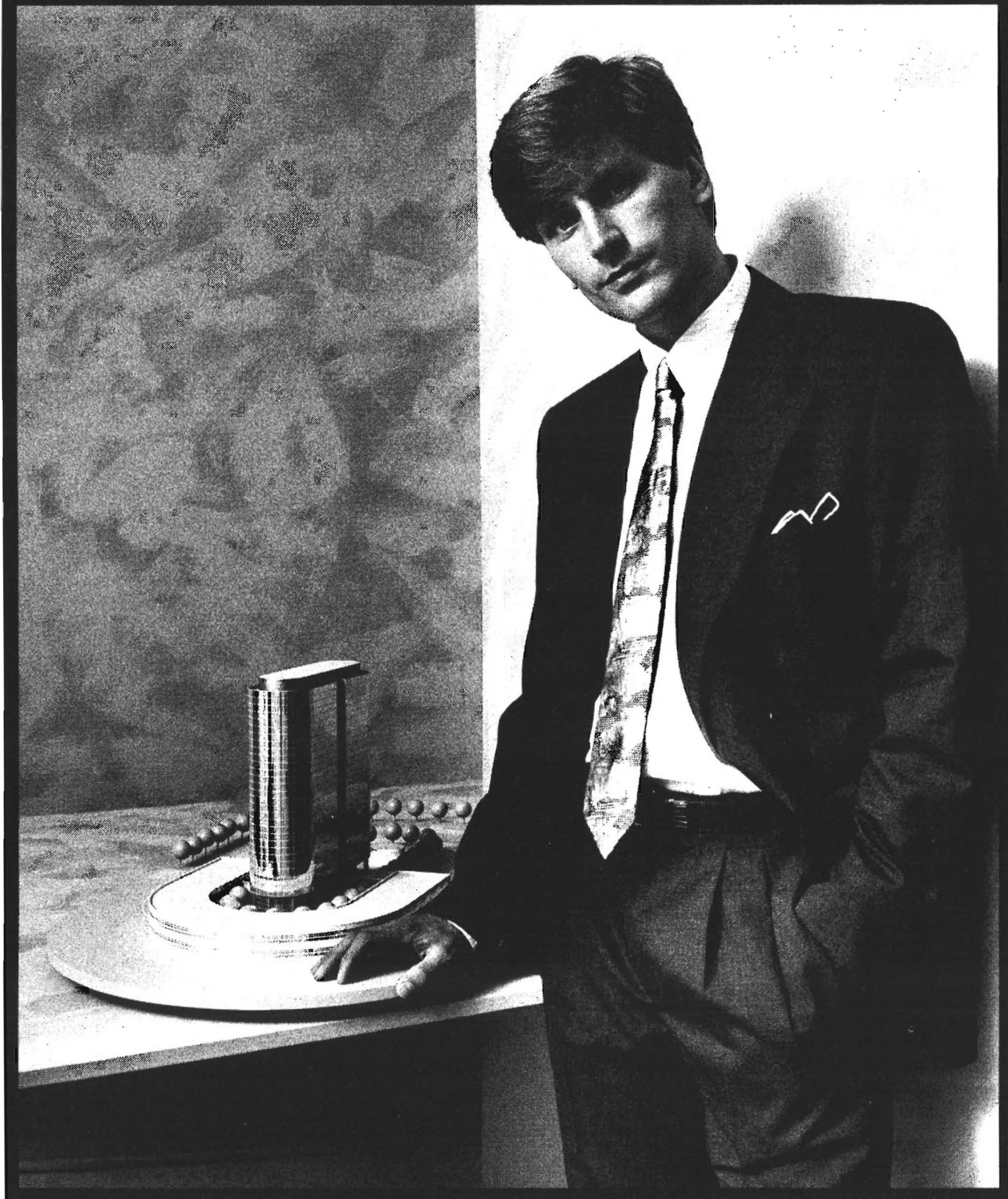
ROSTRA

E C O N O M I C A

*Ruud Knaack: 'De economische faculteit wordt uitgebuit'
De kwaliteit van onderzoek, onderwijs en bedrijven
Prof van Winden over de economie en de politieke besluitvorming*

Het zakeninstinct van de nieuwe accountant.

De rol van de accountant is de laatste jaren steeds belangrijker geworden en steeds zichtbaarder. Opmerkelijk daarbij is, dat er in toenemende mate een beroep wordt gedaan op zijn zakeninstinct.

De nieuwe accountant is betrokken bij het financieel beheer, kredieten en

winstmarges van cliënten, hij kijkt samen met hen naar budgetten, toetst rendementsanalyses, adviseert ten aanzien van beurs-introducties en fusies en helpt daardoor de commerciële slagkracht van het bedrijf te vergroten.

Jonge bedrijfseconomen met een zakelijke instelling maken snel een

afpraak bij KKC, onderdeel van KPMG Klynveld Peat Marwick Goerdeler, met 56.000 medewerkers in meer dan 100 landen. Een toonaangevende organisatie op het gebied van geïntegreerde zakelijke dienstverlening: accoun-

tancy, EDP-auditing, organisatie- en belastingadvies.

Bel of schrijf naar Louis Chr. Dell van onze Afdeling Personeelszaken, Strawinskylaan 1257, 1077 XX Amsterdam, tel. 020 - 546 16 00.

KPMG Klynveld Kraayenhof & Co.
Accountants

ROSTRA

E C O N O M I C A

**Blad van de Faculteit der
Economische Wetenschappen aan
de Universiteit van Amsterdam**

Redactie

Teun Bakels
Ruben Bergkamp
Jos de Beus
Koos Boering
Maria Brouwer
Esther Bijlo
Liset van Doorn
Marjory Haringa
Nicolaas Heij
Stijn van der Krogt
Pieter van der Meché
Carine van Oosteren
Mark van der Veen
Henry Tjoe-Ny

Lay out

Esther Bijlo

Redactieadres

Rostra economica
Kamer 2386
Jodenbreestraat 23
1011 NH Amsterdam
Telefoon: (020) 525 2497

Adreswijzigingen

Studentenadministratie
Jodenbreestraat 23
1011 NH Amsterdam

Reacties

De redactie stelt zich open voor reacties, behoudt zich echter het recht voor deze in te korten.

Foto's

Koos Boering

Oplage

Rostra verschijnt 9x per jaar in een oplage van 3250 ex.

Advertenties

Tarieven op aanvraag verkrijgbaar. Opdrachten schriftelijk t.a.v. de redactie.

Advertenties in dit nummer van

Moret en Limperg
Shell
Scheltema Holkema Vermeulen
Paardekoper & Hoffman
DSM
Dijker en Doornbos
Unilever
Coopers & Lybrand

Druk

Kaal Boek, (020) 262 908

ISSN 0166 - 1485

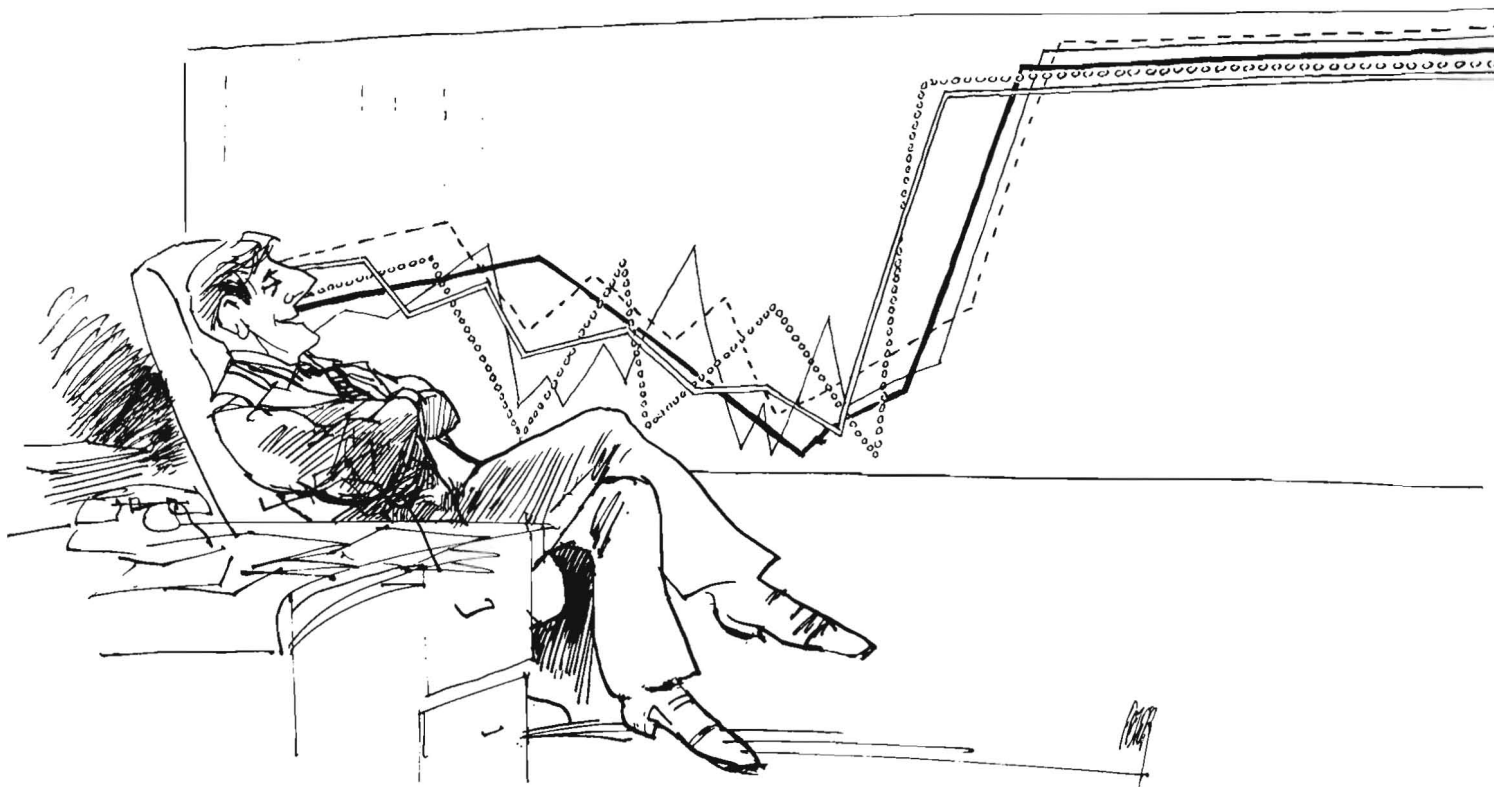
Redactioneel

Studiefinanciering en Deetman, Israël en Palestijnen, kinderen en Oude Pekela, Kluwer en Elsevier, Heidegger en sympathieën, paspoort en van Eekelen, Waldheim en oorlogsverleden, Audet en tender, twee in één cel. Ik sla de krant weer eens open. Er komt van alles op mij af, maar vooral het kabinetsbeleid trekt mijn aandacht. De ene na de andere beerput wordt opengetrokken. Het creatieve kabinet verzint dan ook maatregel na maatregel en dat allemaal in het belang van de overheidsfinanciën. Wij hebben namelijk in de zeventiger jaren veel te ruim geleefd, waardoor we nu met het grote financieringstekort zitten, aldus doet het kabinet ons geloven. De overheid moet terug, dat is goed voor de economie, zo gaan zij verder. 'Winst PTT volgend jaar 1 miljard.' Privatisering, dat is goed voor de economie! Ik leg de krant weer neer en staar mistroostig naar de regen. Ik ga maar weer achter mijn boeken zitten om de economie te bestuderen. Ik moet even denken aan een vriend van me, die een suggestie had voor staatssecretaris Dees: stop twee zieken in één bed.

Inhoud

- 5 **Unilever stage in New York**
Hans Go
- 6 **Kwaliteit van onderzoek, onderwijs en bedrijven**
Ruben Bergkamp
- 9 **AIESEC brengt werkgever en student bijeen**
Henry Tjoe Nij
- 10 **Hoe werelds is een baan bij het ministerie van Buitenlandse Zaken**
Liset van Doorn
- 11 **Een nieuw Forum over Schulden en Ontwikkeling**
Stijn van der Krogt
Mark van der Veen
- 12 **Een gedreven bestuurder**
Esther Bijlo
- 14 **Kansen en bedreigingen in 1988**
Marjory Haringa
- 17 **Het Wel en Wee**
Anne-Ismaël Leemhuis
- 17 **Reactie**
Bart, Cornelia en Dorma
- 18 **Politieke besluitvorming**
Teun Bakels
Pieter van der Meché
- 19 **Valutaopties in theorie en praktijk**
Michiel Steenman
Ruben Bergkamp
- 21 **AIO bij het ICS?**
Carine van Oosteren
- 22 **Modulen en knipkaarten**
Esther Bijlo
- 23 **Raadselachtig**
Dick Rüger

MILJOENENZAKEN AL EENS DOOR 'T MANAGERSOOG BEKEKEN?

... EN DAN NOG TE ZWIJGEN OVER DE STIJGENDE LIJN VAN MIJN HUMLEUR! "

UNILEVER FINANCIAL WORKSHOP

U volgt het financiële nieuws, dus u kent de dynamiek van Unilever. U verdiept zich in deze wereld, want de financiële wereld is uw toekomst. De kranten bieden de verhalen, maar u bent geïnteresseerd in de achtergronden.

Unilever managers tonen u die achtergronden tijdens een 2-daagse workshop op 26 en 27 april 1988. U kunt hieraan voor rekening van Unilever deelnemen. Onder meer worden onderwerpen als Acquisitions, Unilever Planning and Control system, Investment Selection, Logistics en Business Systems behandeld.

Wij gaan diep op de stof in en verwachten van u dan ook een grote inzet. Natuurlijk beheerst u de theorie: uw studie is bedrijfseconomie. Uiterlijk juni 1989 studeert u af.

Inlichtingen/inschrijfformulieren: universiteit of telefonisch bij mw. P. Voitus van Hamme, Sectie Management Development APN, Nederlandse Unilever Bedrijven B.V., tel.: 010-4644232. De inschrijftermijn sluit 15 maart 1988. Max. 32 deelnemers.

 UNILEVER
'N WERELD VAN MOGELIJKHEDEN

Unilever-stage in New York

Afgelopen najaar bood Unilever twee studenten de gelegenheid om kennis te maken met de manier van zaken doen in Amerika. Ondergetekende heeft 3 maanden mogen meedraaien in de praktijk. Hieronder volgt een verslag.

De ontvangst was op het hoofdkantoor op de 25^e verdieping van een van de gebouwen waar Manhattan beroemd om is. Na een korte briefing met de personeelsdirecteur van UNILEVER United States ging het richting Lever Brothers Company. Bij deze werkmaatschappij kon ik aan de slag. De structuur van UNILEVER is ruwweg als volgt te schetsen: een hoofdkantoor voor de consolidaties en grote richtlijnen, en werkmaatschappijen met verregaande zelfstandigheid. Zo'n zelfde opbouw heeft UNILEVER U.S. ook. De werkmaatschappij Lever Brothers CO. LBC produceert zeepproducten in vijf grote fabrieken verspreid over Amerika en brengt deze op de markt. De afdeling waar ik te werk werd gesteld was de 'cashiers department' van het hoofdkantoor van LBC. En daarbinnen kreeg ik de zelfstandige taak van 'assistent cashmanagement'. De afdeling houdt zich letterlijk bezig met de kassa en korte leningen.

's morgens. De ochtend taak was als volgt. De posities van de bankrekeningen werden door de computer op een rapport gezet. De behoeften aan geld voor die dag kwamen in de loop van de ochtend binnengedruppeld: Via de computerlijnen, via de telefoon, of simpelweg doordat iemand van een andere afdeling naar je toe kwam met een betaalopdracht. Dit gebeurde vaak, want Amerikanen vinden het erg leuk om met een 'real Dutch person from Europe' een praatje te maken. Alle informatie werd in een 'spreadsheet'achtig programma verzameld. Daaruit was simpel op te maken of er die dag meer op de bank stond dan er betalingen te doen waren. In dit geval kon er geïnvesteerd worden voor een dag. Was er te weinig saldo, dan moest er snel geleend worden. Er zat vrij veel tijdsdruk achter, omdat als je later dan 11.00 uur investeerde of leende, de 'rates' ongunstig werden. Was de positie eenmaal vastgesteld, en had je geïnvesteerd of geleend, dan konden er betalingen via een modum de computer uit. Een heel spannend karwei want je kunt je vrij eenvoudig vergissen in die vele passwords, nummers, codes en afkortingen. En het is niet prettig om je baas te moeten melden dat je een ton naar het verkeerde bedrijf hebt gestuurd. Om 12.00 uur was het echte werk af en kon ik de diverse stukken laten aftekenen door twee 'seniors'.

Het was verbazingwekkend dat een studentje uit Amsterdam zomaar met miljoenen dollars mocht goochelen. Want na een inwerkperiode van tien dagen werd je in het diepe gegooid met alle banktechnische

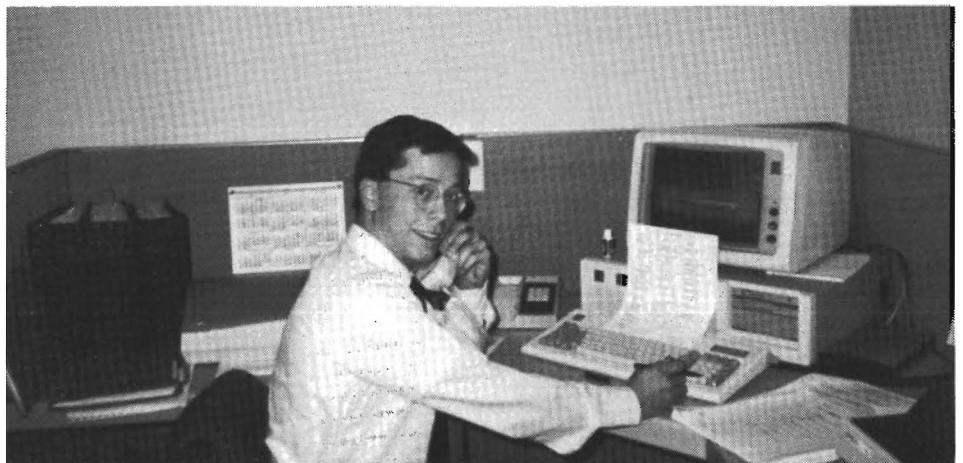
termen, telefooncodes, computercodes en financiële mensen waar je mee te maken kreeg. Maar dat maakt het wel een goede stage. En het geeft je een voldaan gevoel als je het bedrijf bijvoorbeeld \$100.- in een ochtendje hebt bespaard, omdat je op tijd de gunstige rates kon halen.

's middags. De middagen werden met meer educatieve zaken gevuld. Er werd gelegenheid geboden voor een cursus Lotus 1-2-3, rouleren over bepaalde afdelingen, kleine automatiseringsprojecten, bezoeken/excursies. Bij UNILEVER wordt het op prijs gesteld dat je eigen initiatief toont, dus kwam ik eigenwijs met een soort verlanglijst van afdelingen en activiteiten die ik wilde zien. Zo heb ik enkele middagen op de debiteurenafdeling meegelopen, waar ik zelfs de debiteuren op Hawaï achter de broek heb gezeten. Op 'Distribution' kreeg ik inzicht in de vervoers-

fabriek, het research center, en een bankrelatie. Hierover kan ik kort zijn, want in principe verschilt zo iets niet erg met Nederland. Hier zijn dergelijke excursies zelf ook te regelen. Maar als je nog nooit in een research center bent geweest kijk je je ogen wel uit.

's avonds. Daarnaast lokte natuurlijk de stad. Dit aspect spreekt eigenlijk voor zich. Daar de kosten voor UNILEVER waren, hoefde ik mij geen zorgen voor om de hoge prijzen te maken. Ook de koers van de dollar was een nutteloos gegeven. Ik kreeg namelijk kostenvergoeding in dollars uitbetaald. En die was ruim voldoende. Gehuisvest in een goede hotelkamer op Manhattan viel het mij zwaar om weer naar Amsterdam terug te keren.

Resumerend. Naast de vaste functie in de ochtenduren met beperkte beslissings-

en opslagproblemen. Bij de crediteurenafdeling mocht ik rekeningen zelfstandig natrekken. Het was opvallend dat er overal on line terminals waren waarbij tientallen mensen tegelijk met een gegevensbestand kunnen werken. Door deze roulatie beginnen de delen 1 en 2 van Starreveld plotse-ling erg duidelijk te worden.

Nadat ik een paar middagen op Lotus 1-2-3 heb kunnen puzzelen, kreeg ik de opdrachten daarvoor. Het meest ingewikkeld was het automatiseren van een belastingteruggave-formulier waarbij er bepaalde uitzonderingen gesteld werden. Best pittig, want zo iets kan niet ongeveer kloppen: het moet 100% kloppen. Maar ondanks alle haken en ogen is het wel gelukt. En het is leuk te weten dat er nog steeds bij LBC een programma is dat 'Hans' heet.

De bezoeken die ik mocht afleggen waren aan een zeepoederfabriek, een margarine-

bevoegdheden, was er 's middags volop de gelegenheid om een nieuwsgierige stagei-are bezig te houden. Deze UNILEVER-STAGE beantwoorde m.i. volledig aan het doel van een stage: het opdoen van praktijkervaring boven de opgedane theorie. Dat dit in New York kon plaats vinden geeft het een extra tintje.

Een bovenstaande stage is echt niet onbereikbaar. Het is een kwestie van goed op de mededelingenborden letten, een brief met c.v. opsturen, schoenen poetsen en op gesprek komen.

Voor zover ik weet is UNILEVER de enige die dergelijke, kwalitatief uitstekende stages heeft te vergeven. Informatie over UNILEVER is overal vandaan te halen. Succes. ■

Hans Go

Bedrijfsleven en Universiteit regelen hun eigen zaakjes wel

Kwaliteit van onderzoek, onderwijs en bedrijven

Kan onderzoek zonder kwaliteitsverlies worden gesponsord door het bedrijfsleven? Moeten er hiervoor wettelijke maatregelen komen? Is het bedrijfsleven een korte-termijn-doemdenker en de universiteit geestelijk verruimend? Hoe wordt kennis tussen deze twee overgedragen? Over de interactie tussen bedrijfsleven en universiteit vond in januari een discussie plaats in het Musis Sacrum te Arnhem.

Voorafgaande aan de paneldiscussie werd aan prof. Sol, hoogleraar Informatiesystemen aan de TU Delft en één der deelnemers aan de discussie, de 'Information Engineering Workbench' overhandigd. Sol nam deze werkbank voor het bouwen van informatiesystemen in ontvangst. De 'Workbench' was op dat moment overigens al op verschillende universiteiten volop in gebruik.

De panneldiscussie stond onder leiding van de heer H.A. Christern, voorzitter van het Nederlands centrum voor Directeuren en Commissarissen, alsmede voorzitter van de Stichting Na-ervarings Onderwijs Directeuren. Er werd door de vijf deelnemers gediscussieerd aan de hand van een aantal stellingen. De deelnemers waren vertegenwoordigers van de drie-eenheid overheid, wetenschap en bedrijfsleven.

Financiële sponsoring van universitair onderzoek, leerstoelen en promovendi door het bedrijfsleven dient slechts het korte-termijn eigenbelang van individuele bedrijven. Op lange termijn wordt kwaliteit en diepgang van het wetenschappelijk onderwijs erdoor uitgehouden.

- 'Naar mijn overtuiging is het onderscheid tussen universiteit en bedrijfsleven flauwekul. Het is een schijnstelling tussen theorie en praktijk. Mijn ervaring is dat sponsoring van onderzoek heel goed mogelijk is mits je aan een aantal voorwaarden voldoet. Het initiatief daarvoor hoeft niet primair bij de onderwijsinstelling te liggen, aldus Sol, die als eerste de kans krijgt op de stelling te reageren.
- Van Spiegel, Directeur-Generaal Wetenschapsbeleid, is van mening dat sponsoring is toegestaan, maar dat de criteria heel zorgvuldig in ogenschouw moeten worden genomen. 'Er moet een soort code worden geschapen'. Hij legt de nadruk op de geestelijke vrijheid van de verantwoordelijke mensen binnen het universitaire bestel, omdat zij het geestelijk kader behoren te leveren waarop de maatschappij zich kan ont-

wikkelen en dat betekent volgens van Spiegel dat korte-termijn-oriëntaties voor het universitaire bestel in essentie fout zijn.

- 'Wanneer de heer van Spiegel spreekt over het bedrijf dan neemt hij in een zin het woord korte termijn in de mond en als hij spreekt over de universiteit geestelijke vrijheid. Kortom het korte-termijn-doemdenken van het bedrijfsleven en het geestelijk verruimend denken van de universiteiten. Ik chargeer uiteraard expres omdat dit toch wel een beetje aangeeft wat er gaande is', aldus Wintzen, president directeur. (Wintzen is tevens lid geweest van de commissie Dekker die april 1987 een advies heeft uitgebracht over innovatie-centra.) Hij denkt dat het bedrijfsleven wel eens meer diepgang kan hebben dan men over het algemeen denkt. 'Ik ben het eens met de geestelijke vrijheid die men zou moeten hebben, maar het moet niet ontaarden in een instituut waar mensen lesgeven, die alleen les hebben gehad van mensen die les geven. Ik pleit voor een beter contact tussen bedrijfsleven en universiteit zodat er een beter wederzijds begrip ontstaat. In die strekking zie ik sponsoring als een uitstekend middel.
- Volgens Van Tussenbroek, voorzitter, dient een bedrijf als vanzelfsprekend het eigenbelang, maar wel binnen een maatschappelijke context. In verband met de continuïteit past het bedrijfsleven ook lange-termijn-strategie toe. Het eigenbelang van de universiteit is net zo goed gediend bij sponsoring', aldus van Tussenbroek.
- Weinig bedrijven hebben zoveel financiële middelen dat ze een lange termijn research of sponsoring kunnen betalen. Op relatief korte termijn moet er iets uitrollen, aldus van Lede, voorzitter van het Nederlands Verbond van Ondernemingen. 'Ik wil de stelling zelfs omdraaien. Door financiële nood zijn er helaas veel universiteiten die met zichzelf beginnen te compromitteren'.

Kennis-, transfer- en innovatiecentra vormen als extra schakel eerder een belemmering dan een stimulans voor de noodzakelijke kennisoverdracht tussen bedrijfsleven en wetenschap. Ze zijn bovendien meer gericht op het 'verkoop' van universitaire kennis, dan op het voldoen aan kennisbehoefte van het bedrijfsleven.

- Als eerste krijgt Wintzen, als voormalig lid van de commissie Dekker en dus de meest betrokkenen het woord. Hij vindt dat de taak van de innovatiecentra niet duidelijk is overgekomen naar degene die ermee te maken hebben. 'Ik ben een van de initiatiefnemers van de innovatiecentra en ik heb verbaasd gestaan over de hoeveelheid laria die daarover in de pers is verschenen. De bedoeling van deze centra is niet zozeer kennis over te dragen. Innovatiecentra zijn 'swingende winkels'; zij weten alleen de weg in Nederland. Zij weten waar de kennis te halen is', aldus Wintzen.
- Van Spiegel voegt hieraan toe dat niet alleen binnen, maar ook buiten de overheid ongelooflijk veel misverstand bestaat over het rapport Dekker. Hij vraagt zich alleen af waarom de commissie Dekker niet méér heeft gekozen voor het particuliere initiatief.
- Concluderend stelt Christern dat de 'swingende winkels' wegwijzers zijn voor alle mogelijke vormen van particulier initiatief maar dat deze boodschap niet goed is overgekomen.
- Van Lede vindt dat de discussie omtrent technologiebeleid volsterkt is verengd tot de vraag wel of geen centra en de rest van het rapport is in de prullenbak verdwenen. 'Je moet echter geen dingen creëren, die zich niet laten creëren. Nooit eerst een structuur bouwen en hopen dat de inhoud er na komt.'

Kenniscentra leggen teveel nadruk op de overdracht van kennis vanuit de wetenschap naar het bedrijfsleven, en te weinig op de overdracht van inzicht en kunde in omgekeerde richting. Het nut van de in het bedrijfsleven aanwezige inzichten

worden zowel door de overheid als wetenschap onderschat.

■ Sol vraagt zich af hoe we de ondernemers doordrenkt kunnen laten met de mogelijkheid van informatietechnologie. 'De invloed van het bedrijfsleven was gering, echter dit verandert'. De TU in Delft heeft volgens zijn zeggen in ieder geval goede ervaringen opgedaan met het bedrijfsleven in de onderzoeks en opleidingsprogramma's. Van Lede wijst allereerst op een schrikbare verhouding. '75% van alle output van universiteiten komt uiteindelijk terecht in beroepen die direct of individueel door de overheid worden gefinancierd, terwijl de werkgelegenheid in de overheidssector 1,2 miljoen en in de bedrijfssector 4,8 bedraagt. De bedoeling is dat daarin verschuiving optreedt' De reden waarom het bedrijfsleven niet alle kennis kan overdragen is volgens hem heel simpel: 'Bedrijven moeten winst maken. De grens ligt bij het industrieel eigendom, en hoe wil je dat in een concurrentievoordeel vertalen.'

Naarmate het universitair wetenschappelijk onderzoek afhankelijker wordt van financieel krachtige bedrijven krijgt dit onderzoek een meer elitair karakter. Minder draagkrachtige kleine innovatieve ondernemingen worden zo gaandeweg meer afgesloten van voor hen essentiële kennisbronnen; op lange termijn gaat dit ten koste van de nationale innovatiekracht.

'We moeten niet bang zijn voor het elitaire. Er is maar één Einstein. Je hebt altijd elite nodig. In Nederland is er zelfs te weinig elite. Het gemiddelde niveau van de Nederlandse universiteiten is veel hoger dan dat van Amerika, wij hebben alleen geen Harvard, Yale of Berkeley', aldus van Lede. Van Tussenbroek deelt deze opvatting. 'Vernieuwingen zijn a priori elitair. Dat hindert niet, dat is een goede zaak'. Wintzen brengt tenslotte nuancering aan in de stelling. 'Er is een serieus verschil tussen toegepast en fundamenteel onderzoek. Fundamenteel onderzoek is puur een overheidskwestie, dat zijn eigen leven moet kunnen leiden, dat zich in een andere gedachtenwereld moet afspelen. Toegepast onderzoek leent zich daarentegen uitstekend voor een commerciële werving'.

Het accent van de kennisoverdracht tussen wetenschap en bedrijfsleven ligt thans vooral op primaire scholing. Er zou bij die overdracht van kennis -mede gezien de demografische ontwikkelingen- meer aandacht moeten worden besteed aan na-ervaringsonderwijs, zowel vanuit de universiteiten richting bedrijfsleven als in omgekeerde richting.

Van Lede is het eens met deze stelling en vindt het meer een politieke discussie. 'Waar ik onderwijs volg dat bepaal ik zelf. Je hoeft niet per se onderwijs aan de universiteit te volgen, je moet slechts de mogelijkheid hebben'. Sol vult hierop aan dat er een genuanceerde discussie moet komen over na-ervaringsonderwijs. 'Er is te weinig terugkoppeling van bedrijven naar uni-

versiteiten t.o.v. de bestaande eerste-fase opleidingen. 'Het na-ervaringsonderwijs moet worden gebracht tegen een commercieel tarief', aldus Wintzen. Zowel van Lede als Van Tussenbroek zijn van mening dat het na-ervaringsonderwijs zichzelf moet reguleren, maar dat het geen geheel vrijblijvende bezigheid mag zijn. 'Men moet niet ingrijpen in de arbeidsverhoudingen werkgever/werknemer. Men maakt zich zorgen over dingen waarvan ik denk dat mensen dat veel liever zelf regelen.'

Om kwaliteit en onafhankelijkheid van universitair wetenschappelijk onderzoek te garanderen is het noodzakelijk voor financiële sponsoring van dergelijk onderzoek algemeen, wellicht zelfs wettelijke voorwaarden te formuleren waaraan sponsor-overeenkomsten moeten voldoen.

De algemene conclusie is dat er geen wettelijke voorschriften moeten komen. Men pleit voor de ontwikkeling van codes binnen de wetenschappelijke wereld. Van Spiegel: 'Niet direct zwichten voor geld'. Wintzen: 'Codes is aardig geformuleerd'. Van Tussenbroek: 'Universiteiten moeten mans genoeg zijn dit zelf te regelen. Codes zijn voor iedere universiteit anders'. Sol: 'Ik zie geen probleem, codes bestaan al binnen contractresearch'.

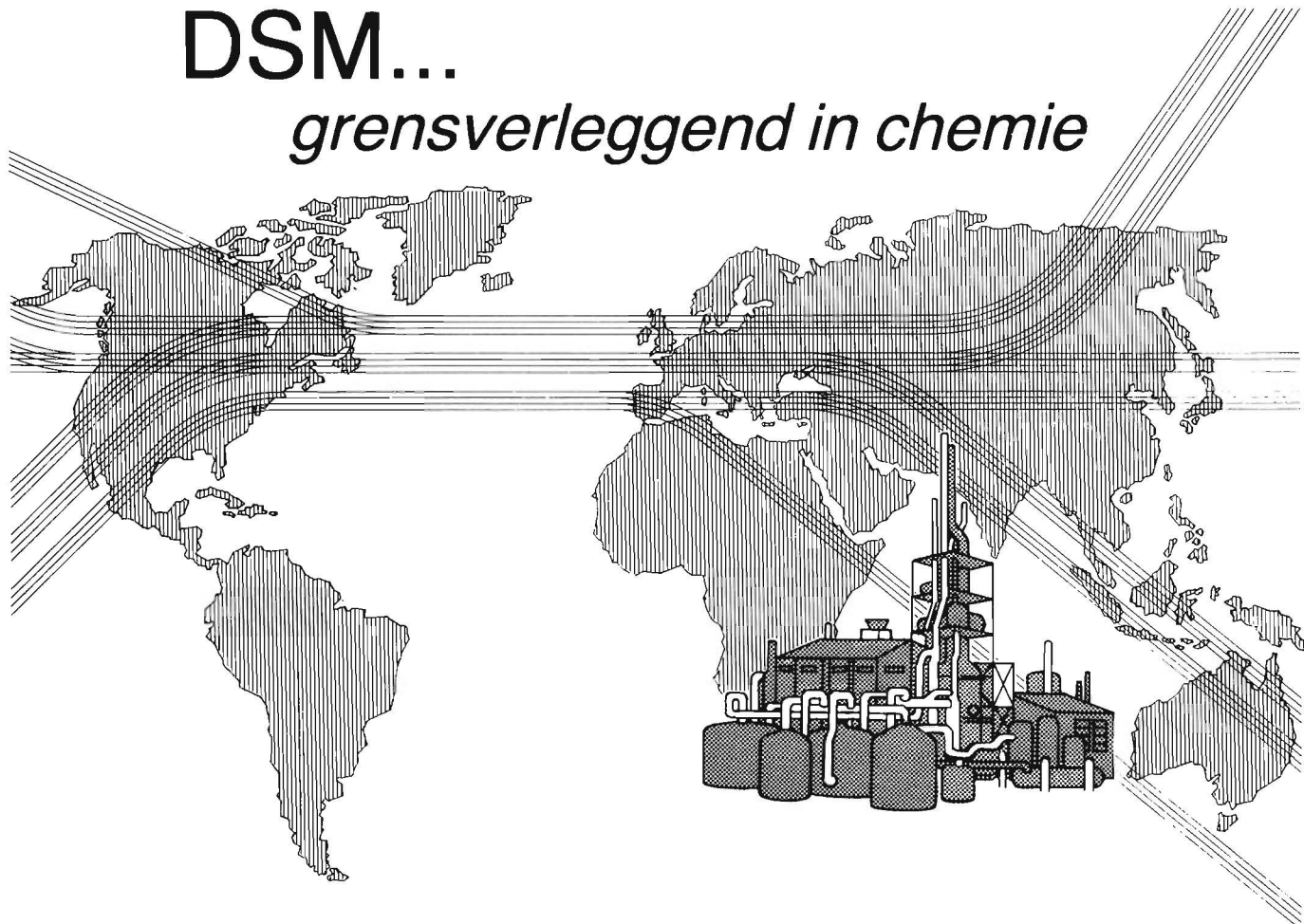
Met het oud-hollandse gezegde 'De geest kan niet meer verwerken dat zijn zitvlak kan verdragen', werd deze boeiende discussie afgesloten. ■

Ruben Bergkamp

DSM...

grensverleggend in chemie

Profiel van DSM

- **Worldwide 28.000 medewerkers**
- **Concern research-organisatie ca. 1500 medewerkers**
- **Groot aantal vestigingen buiten Nederland in Europa en VS met in totaal ca. 9000 medewerkers**
- **Hoofdkantoor in Heerlen, Limburg**
- **Grootste activiteit chemie, o.a. kunststoffen, harsen, vezelgrondstoffen en meststoffen**
- **Toenemend belang van fijnchemicaliën en hoogwaardige materialen**
- **Belangrijke activiteiten zijn voorts 'Energie' en Kunststofverwerking**
- **Belangen in diverse andere branches, o.a. automobiel, textiel**

Bij DSM zijn permanent inzetmogelijkheden voor academici uit de discipline

bedrijfseconomie

Hun loopbaan kan starten in

marketing en sales
control
accountancy
personeelszaken
automatisering

Reacties kunnen worden gericht aan:

DSM, Management Development
Postbus 6500
6401 JH Heerlen

DSM

Hoe solliciteer ik?

AIESEC brengt werkgever en student bijeen

Dinsdag 19 januari organiseerde de AIESEC een individuele gesprekkendag, waarop de economiestudent middels een gesprek onder vier(of zes) ogen kennis kon maken met personeelsfunctionarissen van het bedrijfsleven. Een goede oefening, zeker als je tegen het einde van je studie aankijkt en je nog geen idee hebt wat voor bedrijf bij je past. De mensen van personeelszaken geven je een goede indruk van wat er de eerste jaren van je verwacht wordt, de interne organisatie van het bedrijf en de bedrijfsopleidingen.

Jong

De AIESEC organiseerde de dag in een gedeelte van het VU-gebouw, waar een twintigtal bedrijven waren neergestreken en elk een tafeltje, drie stoelen en een tussenschot had toebedeeld gekregen. Bij aankomst kon men moeilijk de personeelsfunctionarissen en de studenten van elkaar onderscheiden, overal jasjes, dasjes, mantelpakjes en grijze broeken. Gelukkig vielen een aantal mensen van personeelszaken op door hun hogere leeftijd, maar het is toch opvallend hoe relatief jong de mensen in het personeelwerk zijn.

De algemene teneur van de gesprekken kan informeel en wederzijds informatief genoemd worden. Je praat over je interesse, waarom je de voorkeur geeft voor het betreffende bedrijf en wat je zoal gedaan hebt in je studie. Af en toe wordt over het vakkenpakket gesproken, maar het is niet van doorslaggevend belang, temeer daar vele bedrijven een opleidingsperiode voor hun geworven academici kennen. De belangrijkheid van het vakkenpakket heeft natuurlijk ook veel te maken met het soort bedrijf. Bij Moret en Limperg bleek al snel dat men eigenlijk alleen mensen wil hebben die de accountancyrichting gedaan hebben en bij hun verder postdoctorale opleiding wil volgen. Er bestaat bij Moret ook een poot Moret-advies, waar men vroeger alleen registeraccountants aannam, maar waar de laatste jaren ook academici van verschillende pluimage worden geworven, vooral economen.

Akzo

Akzo had die dag een tweekoppig personeelsteam afgevaardigd, een oudere doorgewinterde personeelsfunctionaris met een wat jongere begeleider. Opvallend was dat het eerste kwartier de jongere van het duo de "sollicitant" vrij stevig onder vuur nam met vrij directe vragen. Vragen die allen in de richting van een controllersfunctie bij Akzo wezen. Want daar had Akzo behoefte aan: controllers, cijfermatig onderlegde lieden die alle bedrijfseconomische disciplines beheersen, van planning, inkoop, financieel management tot verkoop, met als taak de divisie manager te ondersteunen. Opvallend bij Akzo is dat als tijdens het gesprek blijkt dat je de controllersfunctie niet ambieert, of er niet geschikt voor bent,

er rustig over je persoonskenmerken en kwaliteiten gediscussieerd wordt om uit te vinden of een ander onderdeel van Akzo (bijv. de marketingafdeling) of een totaal ander bedrijf misschien beter bij je past, waarbij de oudere van de twee met zijn kennis en ervaring je van handige adviezen kan voorzien. Gesteld kan worden dat het vakkenpakket bij Akzo een vrij belangrijke rol speelt, waarbij vakken als BIVIT, waarde en winst, bedrijfsplanning, informatica en financiële rekenkunde van belang kunnen zijn om voor de controllersfunctie in aanmerking te komen. Een functie waarvoor op de VU een aparte controllersopleiding bestaat.

ABN

Bij deze bank speelt het adagium "academisch niveau vereist" een grotere rol dan bij de vorige werkgever. Men verwacht weliswaar een commerciële instelling en enige kennis van financiering en het bankwezen, maar de vrij intensieve bedrijfsopleidingen van de ABN garanderen voor een groot deel de vakkennis van hun geworven academici. De ABN is op zoek naar de breed georiënteerde econoom, die liefst nog wat neven-activiteiten buiten zijn/haar studie heeft gehad. De personeelsfunctionaris werpt de "sollicitant" vragen voor als: Wat wilt u bereikt hebben in uw leven als u veertig bent? Wat voor mensen zou u voor de ABN zoeken als u in mijn stoel zat? Een gedegen zelfkennis is hierbij dus noodzaak. De ABN kent vier richtingen voor haar verse academici: opleiding binnenland (1/2 jaar), buitenland (1 jaar), corporate en merchant banking (1 jaar) en hoofdkantoor (geen opleiding). Als je op het hoofdkantoor komt te werken, dan zal je je met zaken als bedrijfstakingen analyses en algemeen research bezig gaan houden (hoe ziet de markt voor artsen eruit, wat voor bankprodukten kopen ze?). De opleidingen buitenland en binnenland bereiden je voor op werkzaamheden bij een ABN filiaal, waarbij klantbenadering centraal staat. Corporate en merchantbanking houdt het echte internationale werk in: het begeleiden van grote emissies, het deelnemen over de landsgrenzen.

Staatslening

Bij Shell waren die dag twee relatief zware functionarissen aanwezig, zodat de ontmoetingen in de richting van een verkapt sollicitatiegesprek gingen. Het duo, één uit de personeelshoek, één financieel deskundige, vuurden vragen af als: Hoeveel bracht de laatste staatslening op? Tegen welke rente? Wat zou je nu doen als je minister van financiën van Nederland was? Welke factoren beïnvloeden momenteel de dollarkoers? Wat zal de koers zijn in december 1988? Kortom, een klein tentamentje over ons vierjarige curriculum. Wel moet gezegd worden dat er bij Shell na het vragenbombardement voldoende ruimte werd geschapen voor het stellen van vragen, die naar behoren werden beantwoord.

Tot slot Philips en Procter en Gamble. De gesprekken waren heel oriënterend van aard. Ze richten zich vooral op de keuze tussen commercieel en financieel management. Ze willen duidelijkheid, waarbij het belangrijk is dat je tijdens het gesprek je keuze kunt motiveren. Voor het financieel management verlangt men in meerdere mate een bepaald vakkenpakket (bijv. waarde en winst) dan voor het commercieel management. Toch kwam uit de gesprekken duidelijk naar voren dat kennis makkelijk is 'bij te spijkeren'. Bij Philips is de behoefte aan op marketing gerichte economen gering.

Iets over de leeftijd: de consensus die dag was dat 26-27 jaar de grens was om het bedrijf binnen te komen, 25 jaar werd als ideale leeftijd gezien; niet te jong, want nevenactiviteiten stelt men op prijs.

Het afsluitende motto dat uit de dag naar voren kwam, het reeds 2000 jaar oude klassieke devies: ken uzelf

Als je dat bij je draagt zal je elk toekomstig sollicitatiegesprek (innerlijk) succesvol beëindigen.

Henry Tjoe Nij

met dank aan: Eelco van den Eijk

Hoe werelds is een baan bij het ministerie van Buitenlandse Zaken?

Naar aanleiding van een advertentie in Folia van 15 januari '88 besloot ik een bezoek te brengen aan het ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag. De advertentie was aantrekkelijk genoeg: 'Een loopbaan met wereldwijde perspectieven'. Op dinsdag 26 januari was er een voorlichtingsavond over de interne opleiding tot internationaal beleidsmedewerker. Allen die geïnteresseerd waren, academici met visie waarbij de voorkeur uitging naar juristen, economen, historici, politicologen en linguïsten, waren van harte welkom.

Aangekomen in Den Haag bleek al snel dat ik niet de enige geïnteresseerde was. Er waren ruim zeshonderd belangstellenden aanwezig. En dan te bedenken dat slechts tien mensen per jaar worden aangenomen. De sollicitatieprocedure bij het Ministerie geldt als een van de zwaarste in ons land. Per jaar vinden twee toelatingsonderzoeken plaats, één in het voorjaar (juni) en één in het najaar (november). Voor dit toelatingsonderzoek dient men een aanmeldingsformulier met gegevens over je persoon, opleiding, werkervaring en motivatie in te sturen. Vervolgens wordt je als je geluk hebt uitgenodigd voor een gesprek. Als je daar goed doorheen komt wordt je verder uitgenodigd deel te nemen aan een schriftelijke voorfase die bestaat uit een Rijks Psychologische Diensttest en het schrijven van twee essay's over actuele onderwerpen. Dit vindt plaats in het voorjaar én in het najaar. Het gaat dan om ongeveer veertig kandidaten per keer.

Hier worden vervolgens twintig kandidaten uit geselecteerd die mogen meedoen aan het eigenlijke toelatingsonderzoek. Deze laatste fase bestaat uit een uitgebreide RPD-test, talenten-testen, gesprekken met leden van de Adviescommissie Aanstellingen en groepsdiscussies. De tien gelukkigen die hier doorheen rollen worden uiteindelijk toegelaten tot de opleiding die in augustus van start gaat.

Werkervaring

Op de voorlichtingsavond werd al snel duidelijk dat je sterke buitenlandse belangstelling moet hebben en dat moet zich uiten in je opleiding en je werkervaring. En in de tweede plaats moet je de talen beheersen; in ieder geval vloeiend Engels, Duits en Frans. Kennis van het Spaans strekt tot de aanbeveling. Cijfers op je eindlijst van de middelbare school en je doctoraalexamen zijn al belangrijk voor de eerste selectie.

In de derde plaats moet je je kunnen conformeren aan de normen die het Ministerie je 'oplegt'. De doelstelling en je taak worden duidelijk omschreven: 'het bevorderen van het welzijn van het koninkrijk tegen

aantasting van buitenaf'. Je hebt dus als taak het Nederlandse beleid uit te dragen in het buitenland en dat kun je eigenlijk alleen als je ook achter dat beleid staat. Natuurlijk wordt je gescreend, je achtergronden, ook van broers en zusters en partner worden gecontroleerd. Als je moeder bijvoorbeeld actief lid was in een communistische partij val je onherroepelijk af. Als je partner een nationaliteit bezit van één van de Warschau-Pact-landen eveneens.

Buitenland

In totaal werken er zo'n 1650 mensen op het departement, waarvan ongeveer 350 mensen overplaatsbare medewerkers zijn. Voor elke beleidsmedewerker geldt dat iedere drie à vier jaar een nieuwe plaatsing in binnen- of buitenland wordt gezocht. De consequentie is dat je, zeker in de eerste tijd, plaatsing in het buitenland kunt verwachten. Het grote voordeel hiervan vindt

men 'een grotere uitwisseling van kennis en ervaring en verbetering van onderlinge communicatie en samenwerking.' Er werd voortdurend gehamerd op het feit dat ontwikkelingssamenwerking een belangrijk aspect is van het buitenlands beleid. Je wordt geplaatst op Ambassades, Consultanten, en permanente vertegenwoordigingen van internationale organisaties. Voornaamste taak vormt het vergaderen en overleggen in conferentiezalen maar ook in de 'wandelingen' (lobbyen). Je moet er van uitgaan dat concrete onderhandelingsresultaten lang op zich laten wachten.

Partner

Veel vragen die gesteld worden op de voorlichtingsavond hebben betrekking op de positie van de partner: 'Moet mijn partner op elke borrel (en dat zijn er nog al wat) aanwezig zijn?' 'Nee, dat hoefde gelukkig niet. Of over de carrière-planning: 'Zit ik bij een organisatie als Shell niet eerder aan de top?' Bij het Ministerie ligt je loopbaan uitgestippeld. Na een aantal dienstjaren kom je op een hoger niveau en ontvang je een overeenkomstig hoger salaris. Dat impliceert een vrij statische carrière. Bij plaatsing in het buitenland wordt verondersteld dat de partner meeverhuist. Hij/zij is vrij (binnen zekere grenzen) in de keuze van werkzaamheden. Een baan voor de partner wordt helaas niet verzorgd. Vaak schijnt er rond de Ambassade een eigen leefgemeenschap te bestaan, waar je gezellig met je collegae de vrije tijd door kunt brengen en waar ook je partner zich niet snel geïsoleerd hoeft te voelen. Mocht je nog interesse hebben om te solliciteren, doe dat dan gerust; 'Nee heb je, ja kan je krijgen'.

Liset van Doorn

STUDIE BOEKEN

HET HELE JAAR DOOR

ZOJUIST VERSCHENEN
ECONOMIE / BEDRIJFSKUNDE
CATALOGUS
1987 - 1988
64 pagina's dik
GRATIS VERKRIJGBAAR

openingstijden: maandag	13.00-17.30
dinsdag t/m vrijdag	9.00-17.30
donderdagavond	19.00-21.00
zaterdag	10.00-17.00

boekverkopers

scheltema holkema vermeulen
koningsplein 20 amsterdam ☎ 020-267212

Een nieuw Forum over Schulden en Ontwikkeling

Voor een werkelijke verandering van de ongelijke verhoudingen in de wereld moet het pak uit de kast. Op bezoek bij de bankdirecteur en de minister. Met informatie uit eerste hand en economische analyses worden ook de beleidsmakers betrokken bij een dialoog rond het schulden- en ontwikkelingsvraagstuk. Daarmee wil het 'Forum on Debt and Development' aan de slag. Illustratief is de locatie van het zojuist geopende kantoor van Fondad. Het Noordeinde, schuin tegenover de koningin, vlakbij het Binnenhof. Een gesprek met een van de oprichters, Dr. Ron Rote.

Problematiek

Grondoorzaak van het schuldenprobleem is een wereld van ongelijkheid voor het grootste deel van de wereldbevolking. Op nationaal niveau wordt de schuld gelegd bij de elite die belang heeft bij een blijvende onderontwikkeling van haar land. Op internationaal niveau houden regeringen, banken en multinationals het systeem in stand. Voor een oplossing worden in veel ontwikkelingslanden de programma's van het IMF en de wereld Bank gevolgd. Deze zorgen er misschien wel voor dat de financiële wereld niet in elkaar stort als gevolg van de schulden crisis, maar veranderen niets aan de ongelijkheid en onderontwikkeling.

Groeperingen in de derde wereld zijn daarom zelf op zoek naar een alternatieve oplossing. Deze non-gouvernementele organisaties vertegenwoordigen ook de armsten en hebben voldoende basis om de regering in hun land te beïnvloeden. Het gaat hier om vakbonden, kerken, vrouwenbewegingen, krottenwijkcomité's en ontwikkelingsinstituten. Met name in Latijns-Amerika zijn deze NGO's goed georganiseerd maar missen informatie uit en contacten met het westen om ook daar een dialoog over de schulden crisis op te zetten. Daar worden tenslotte de aanpassingsprogramma's grotendeels opgezet.

Doelstelling

De doelstelling van Fondad sluit daar op aan: het in Europa bevorderen van een beleidsdialoog over het schuldenvraagstuk. Daarbij moeten een duurzame en meer autonome sociaal-economische ontwikkeling van de derde wereld landen, en in het bijzonder de belangen van de armsten voorstaan. Meer concreet willen zij daarvoor: de derde wereld informeren over Europese initiatieven en aangeven hoe het Europese beleid de derde door de derde wereld beïnvloed kan worden. (Hoe werkt bijvoorbeeld de politieke lobby?) -in Europa bekendheid geven aan visies en acties uit de derde wereld. Deze ideeën vertalen in beleidsaanbevelingen. Hier

wordt een link gelegd tussen de ontwikkelingswereld en financieel-economische circuits.

-krachten van NGO's in derde wereld en Europa bundelen om een zo breed mogelijke steun te verwerven.

Nadruk bij Fondad ligt op het tweede punt, beleidsbeïnvloeding in Europa. Maar hoe komt een beleidsdialoog tot stand? Daarvoor vragen we eerst naar de ideeën van Ron Rote hierover en vertellen iets over de organisatie van Fondad.

Achtergrond

Ron Rote, ontwikkelingseconoom en gepromoveerd aan de Vrije Universiteit, medewerker bij de Club van Rome. Later was hij medewerker voor internationaal financieel beleid onder minister Pronk, werkte in Sri Lanka voor de NOVIB en de Raad van Kerken. Al deze werkzaamheden hebben hem wegwijs gemaakt in de verschillende hoeken van de ontwikkelingswereld. In ieder geval is hem duidelijk geworden dat je als politiek econoom een kritische opstelling moet hebben. Iedere econoom moet stilstaan bij het effect van zijn handelen. Hij haalt zelfs Gandhi erbij met de woorden: "verzet is plicht." Wanneer nu blijkt dat het beleid in Europa desastreus is voor de derde wereld kun je niet anders dan je ertegen verzetten.

Hoe verzetten? Allereerst gaf de economische achtergrond hem de noodzakelijke deskundigheid. Het werk liet zien hoe de beleidsmakers het beste benaderd kunnen worden. Tenslotte heeft hij in de loop der jaren nogal wat contacten opgebouwd in de politieke en financiële circuits.

Al met al voldoende om samen met Jan Joost Teunissen -werkzaam bij het Trans National Institute- het Idee voor Fondad voor te leggen aan enkele NGO's in Nederland en de Derde Wereld. Het initiatief werd door de ICCO en NOVIB gehonoreerd. Samen met een medewerkster zijn zij medio '87 met de opzet van Fondad begonnen. Fondad wordt ondersteund door een Advisory Committee. Daarin zitten o.a. Jan Pronk, Prof. Tinbergen, ex-

UNCTAD-Topman Corea, de Tanzanische ex-minister van Financiën Jamal, en een Mexicaanse en een Chileense econome. Deze zorgen voor een uitbreiding van de contacten en deskundigheid. Tenslotte onderhoudt Fondad natuurlijk intensief contact met de partners van NGO's in de derde wereld. In maart wordt daarvoor een deskundige uit Latijns-Amerika bij Fondad gestationeerd.

Waarom een nieuwe organisatie begonnen?

Ron Rote geeft hier vijf redenen aan die zoals hij het zelf noemt, het bestaan van Fondad rechtvaardigen:

-Er is een gebrek aan kennis in Europa in meerdere opzichten. Weinig is nog bekend over de relatie tussen macro-micro economie en de effecten op de armste groepen in de derde wereld. Bij donororganisaties en parlement ontbreken in veel gevallen de meest elementaire macro- of micro-economische analyses. Toch bepalen zij deels het ontwikkelingsbeleid.

-Informatie uitwisseling in Europa is nog steeds beperkt en is vaak eenzijdig gebaseerd op publicaties van westers georiënteerde instanties als IMF, Wereld Bank en OESO.

-De effecten van het aanpassingsbeleid worden onderschat. Op korte termijn wordt het aantal armen groter. Op lange termijn biedt het beleid ook geen perspectief. Besparingen en investeringen nemen af, de groei is veelal negatief, de recessie een feit. Eén oorzaak is de huidige netto-uitstroom van financiële middelen van zuid naar noord!!!

-In Europa wordt te (eenig nagedacht over de internationale crisis en de mogelijke oplossingen hiervoor.

-De derde wereld partners vragen Fondad nadrukkelijk om namens hen het politieke debat te voeren.

Wil het publiek zich hiermee bezighouden?

Ron Rote gelooft dat het cynisme waarmee de ontwikkelingsproblematiek begin jaren 80 werd bekeken wel voorbij is. Er is een groeiende belangstelling en men is al beter geïnformeerd. Hij haalt het voorbeeld van de reacties op de Africa-nu actie aan om dit te staven. De vragen waren in het algemeen zeer specifiek en meer bewust. Ook merkt hij aan de enorme opkomst bij de informatie en discussie-avonden rond dit thema groter is geworden. Fondad wil dit ondersteunen door economisch en financieel materiaal geschikt te maken voor educatief gebruik.

Hoe reageren op de beleidsmakers

Het beleid wordt grotendeels bepaald door de politieke en de financiële instellingen.

vervolg op pagina 15

Een gedreven bestuurder

'De economische faculteit wordt uitgebuit'

Ruud Knaack is medewerker van de vakgroep micro-economie. Tot voor kort was hij lid van het faculteitsbestuur, verantwoordelijk voor personeel en financiën. Eerst was hij plaatsvervangend decaan, de laatste maanden had hij de functie van secretaris. De afgelopen drie jaar dat Knaack in het bestuur zat, waren niet de meest rustige uit de geschiedenis van de faculteit. Het conflict met ambtelijk secretaris en beheerder, de full-time bestuurder van de faculteit Cosijn. De strijd met het Maagdenhuis om formatieplaatsen.

Wat zijn de afgelopen drie jaar de belangrijkste kwesties geweest?

'Toen we begonnen werd het overgrote deel van het werk door Cosijn gedaan. Dat was normaal, hij was professioneel bestuurder. Wij deden het naast het gewone werk en dan besteed je normaal anderhalve dag per week aan bestuurswerk. In mijn geval is het de afgelopen twee jaar een volledige baan geweest mede doordat Cosijn wegviel. Boukema, Rob de Jong (en beter Dick Rüger) en ik hebben gewoon praktisch bestuurswerk moeten doen en wat betreft het beleid is toch wel de meeste tijd gaan zitten in de strijd met het Maagdenhuis, de slag om de formatieplaatsen. Daar ben ik mee beziggebleven. Hoe meer ik ervan weet, hoe meer ik het zo onrechtvaardig vind zoals onze faculteit benadeeld wordt. Ik ben wetenschappelijk in deze problematiek gedoken omdat ik mij afvraag hoe het kan gebeuren dat de universiteitsraad en het college dit gewoon doen. Worden we bewust uitgeknepen of is het de tragische uitkomst van een proces dat ze zelf ook niet in de hand hebben? Intern heb ik ook aandacht besteed aan het opstarten van een administratief systeem. Het is onbegrijpelijk wat voor chaotisch systeem informatiesysteem we hebben, dat geldt zowel voor de faculteit als de universiteit. Dat is een amateurisme, dat houdt je niet voor mogelijk. Ik ben geen bedrijfseconoom maar mijn handen jeuken als ik dat zie. Men doet maar wat. Het enige dat telt is of er aan het einde van de rit nog centjes zijn. Maar als vakgroep 1 10.000 gulden meer uitgeeft dan ze mogen is dat geen probleem zolang vakgroep 2 maar 10.000 minder uitgeeft. Steeds meer studenten uit andere faculteiten lopen een vak bij ons. Ik heb gehoord dat bij Bedrijfs 1 nu 1000 tentamens afgenomen worden terwijl er maar 660 eerstejaars zijn. Wij krijgen geen formatie voor het geven van onderwijs aan bijvakstudenten. Wij wilden weten van het faculteitsbureau hoeveel mensen van welke faculteiten tentamen bij ons doen. Die

informatie bleek niet beschikbaar. Met de hand moesten de tentamenbriefjes geteld worden. In het begin kregen wij die informatie niet. Deels hebben wij dat geïnterpreteerd als het zoeken van een conflict door Cosijn, maar een gedeelte van de informatie had hij zelf ook niet. Dat zijn de hoofdmoten geweest en die dingen hangen allemaal samen. We wilden besturen dus hadden we informatie nodig, die informatie bleek er niet te zijn. Daar ontstond mede een conflict door. En de informatie hadden we ook extern voor het contact met het Maagdenhuis nodig. Dit bestuur heeft denk ik meer beleid willen maken dan andere besturen!

Zijn deze kwesties ten koste gegaan van andere zaken?

'Nee. Wat het onderwijs betreft scheppen wij de randvoorwaarden. Verder is dat een zaak van de faculteitsraad geadviseerd door de onderwijscommissie. We hebben een aantal dingen gestimuleerd maar het moet door de faculteitsraad worden opgepakt. er is overleg gaande of we een bedrijfskundige opleiding kunnen opzetten en dat stimuleren we. We hebben zelf het initiatief genomen om de accountancy-richting te redden. Het is evident dat de stroom studenten naar bedrijfseconomie toeneemt. Dat brengt problemen met zich mee. Bedrijfseconomie en bedrijfsinformatica hebben in onze periode toch vrij veel extra informatie gekregen. Het onderzoek van onze faculteit (zi) vergeleken met andere faculteiten in het midden. maar de resultaten van algemeen economen zijn aanmerkelijk hoger dan het gemiddelde en bedrijfseconomie zit aan de onderkant. Zoals ik het ervaar is het opkrikken van bedrijfseconomie gestart maar is nog onvoldoende uit de verf gekomen.'

Een jaar geleden was Ruud Knaack de initiator van een actiemiddag van het personeel van de faculteit. Het werk werd een uur neergelegd omdat er grote ontevreden-

heid was over de toekenning van formatie door het Maagdenhuis. Knaack heeft toen als eerste gebruik gemaakt van het spreekrecht voor niet-leden in de universiteitsraad.

'De minister gebruikt verschillende normen voor het toekennen van informatie aan de universiteit. Binnen de UvA wordt een verdelingsmodel gebruikt dat afwijkt van dat van de minister. De UvA herverdeelt de gelden over de faculteiten op een mijns inziens ondoorzichtige manier. Het is niet duidelijk waarom er andere normen worden gebruikt. Ik kan daar een aantal antwoorden op geven. Op een gegeven moment was Scheikunde een populaire studie. Maar in een bepaald jaar liepen ze allemaal weg. Het personeel zat daar in vaste dienst en men hanteert een politiek van geen gedwongen ontslagen aan de UvA. Dat betekende wel dat die mensen die daar zaten veel onderzoek gingen doen. Toen is er een systeem ingevoerd, de voorwaardelijke financiering, waarbij onderzoeksformatie werd gegeven op basis van onderzoeksoutput. Scheikunde had een hoge onderzoeksoutput. Toen gingen steeds meer studenten economie doen. De overcapaciteit van scheikunde en de onderbezetting van economie werd bevestigd. Hetzelfde is een paar jaar geleden gebeurd. Wederom een toevloed naar economie en een leegloop bij letteren en sociale wetenschappen. Die mensen gaan onderwijs geven in kleine groepjes en onderzoek doen. Bij ons puilen de collegezalen uit. Het Maagdenhuis zegt: economie geeft veel extensiever onderwijs dan letteren dus die kunnen met minder personeel toe. De situatie wordt weer bevestigd. Je ziet een historisch proces waarbij over- en ondercapaciteit zich via de verdeelssleutels materialiseren. Het college zegt: het rolt uit het model. Maar de modellen zitten vol rariteiten. Het komt er iedere keer op neer dat ze zijn gaan morelen aan de normen van de minister steeds ten nadele van ons. Wij zijn overigens niet de enige faculteit die benadeeld wordt,

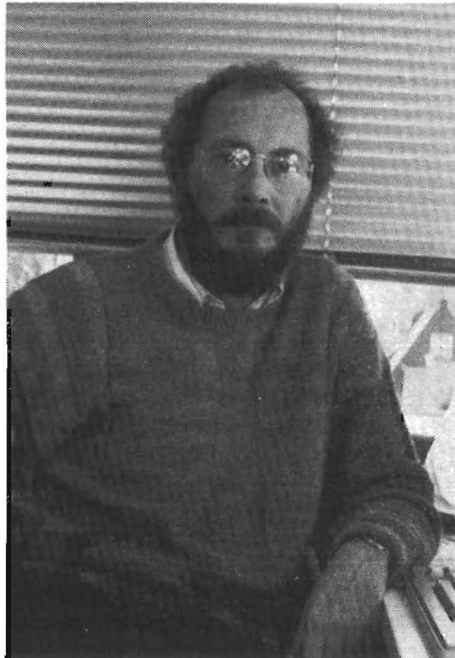
maar we zijn wel het slechtste af. Ik heb berekend hoeveel formatie we eigenlijk zouden moeten hebben op basis van de normen van de minister. Iedere faculteit krijgt sowieso 12% minder waar bijvoorbeeld vrouwenstudies van betaald wordt. Economie krijgt in totaal 45% minder dan waar we volgens de ministeriële norm recht op hebben. Wijsbegeerte en Rechten respectievelijk 36% en 39% procent minder. Wiskunde (37%) en Tandheelkunde (34%) zijn onverwacht slecht af. De grote winnaars zijn Ruimtelijke Wetenschappen, 61% teveel en Scheikunde 41% teveel. Letteren, Psychologie, Natuurkunde en Geneeskunde zijn relatief ook goed af. De economische faculteit wordt uitgebuit. Wij worden gebruikt als melkkoe voor de hobbies van het College van Bestuur. Ik kan niet verklaren waarom dat zo is gegroeid. Er moet een beeld zijn dat het onderzoek van scheikunde belangrijker is dan dat van economie. Misschien is de universiteit zelf in het verleden niet alert genoeg geweest. Het is wel zo dat de Universiteitsraad het ook heeft laten gebeuren. Op het moment dat puntje bij paaltje komt, stemt iedereen voor zijn eigen vak. De enige die daar van afwijken zijn de ASVA en Alfred Levi van de NOBAS. Maar ik ben zeer somber over de mogelijkheden via de Universiteitsraad. Ik vraag me af of ze dit allemaal wel weten. In de toekomst zie ik geen kans op verbeteringen. In deze faculteit is een uiterst geringe actie-bereidheid. De bijscholingscursus wiskunde is afgeschaft, bij bedrijfseconomie zijn wachtlijsten om vakken te volgen. Allemaal zien we dat het spaak loopt. Maar er bestaat een soort houding om zo lang mogelijk door te gaan en er is een soort gezagsgetrouwheid. Het woord 'staken' komt in het vocabulaire niet voor. Het is mij onbegrepen dat je zo over je heen laat lopen. Daar wind ik mij over op. Er vindt systematisch uitbuiting plaats en men weet het nu. Maar elke faculteit krijgt de formatie die die verdient. Als je niets doet gebeurt er ook niets. Ik vind het onbegrijpelijk dat deze faculteit niet hongerstakend voor het Maagdenhuis op de stoep ligt. Ik zou het zeer mooi vinden als daar een rijtje zou liggen van Lambooy, Van der Weel, Driehuis, De Jong, allemaal hongerstakend. Deze faculteit had allang naar de ambtenaren rechter of minister kunnen stappen. Maar ook de studenten in de faculteit willen geen harde maatregelen. We hebben zo weinig personeel om onze eigen studenten onderwijs te geven. Met honderden tegelijk lopen andere studenten hier bijvakken. Als het aan mij ligt komt er geen student van een andere faculteit meer in. Onze studenten doen 60 punten buiten de faculteit maar het aantal punten dat andere studenten bij ons doen is 4000. Er zou een regeling moeten

komen voor bijvakstudenten maar andere studenten hebben er geen belang bij omdat ze moeten betalen. Ik begrijp niet dat de faculteitsraad niet zegt met ingang van 1 januari worden geen tentamens meer afgenomen aan bijvakstudenten.

Het Tinbergen instituut is een samenwerkingsverband van de economische faculteiten van Rotterdam, de VU, en de UvA waar de assistenten in opleiding (aio's) gehuisvest zijn. Knaack is betrokken geweest bij de oprichting van het instituut.

Waarom zo'n instituut?

'In eerste instantie was ik geen voorstander van het instituut. Het zou eerst onafhankelijk worden van de faculteiten in een ander gebouw ergens in het midden tussen Amsterdam en Rotterdam. Uiteindelijk heeft het Tinbergeninstituut een veel gedecentraliseerder opzet gekregen.

De belangrijkste reden voor het bestaan van het Tinbergeninstituut is het bevorderen van onderzoek met name voor de aio's. Er bestaat op de economische faculteiten, met name bij bedrijfseconomie nauwelijks een onderzoekstraditie. Als er een seminar wordt georganiseerd komt er geen hond. Er is geen uitwisseling van informatie, niet binnen de faculteit dus laat staan tussen faculteiten. Iedereen zit in zijn eigen kamer achter zijn eigen computertje te pielen. Ik ben een voorstander van het Tinbergeninstituut zoals het nu bestaat om misschien met vallen en opstaan, het onderzoeksklimaat op de faculteiten te verbeteren en een soort infrastructuur te creëren waarin mensen die willen ook kunnen. De aio's profiteren doordat ze in die nieuwe infrastructuur veel meer mogelijkheden

hebben dan ze op de afzonderlijke faculteiten zouden hebben. Er is een behoorlijk congrescrediet, elke aio heeft vanaf het begin een computer en de promotie en het proefschrift worden betaald. Er is wel een verplicht programma cursussen van twee trimesters voor alle aio's ongeacht de richting. De cursussen zijn vrij algemeen-economisch van aard en veel aio's vragen zich af wat ze aan die cursussen hebben en doen daarom niet mee. Maar daarmee verspelen ze wel de voordelen die er aan vastzitten. Ik begrijp niet dat mensen van bedrijfseconomie niet bereid zijn die prijs te betalen en mee willen denken over een verbetering van het onderwijsprogramma. Maar er zit aan het Tinbergeninstituut ook een emotionele kant omdat de oervaders autoritaire lieden waren. En dat heeft veel weerstand opgeroepen.'

Het aantal leden van het faculteitsbestuur is sinds de wet op het Wetenschappelijk Onderwijs 1986 uitgebreid van drie naar vijf leden. Daarmee heeft het bestuur ook meer bevoegdheden gekregen. Is dat een goede ontwikkeling?

'Het grote probleem van de universiteit is dat het een log, bureaucratisch lichaam is. De wereld om de universiteit verandert snel en dat betekent dat zo'n organisatie zich snel moet aanpassen. De raden raadplegen zou wel eens ten koste kunnen gaan van de slagvaardigheid van het bestuur. Het hangt ook van het bestuur af hoe het functioneert. Wij raadplegen vaak informeel de fractievoorzitters over allerlei zaken. Een belangrijk deel van de besluitvorming vindt mijns inziens plaats in de informele overlegstructuren en dat is maar goed ook. Je kunt dan gewoon zeggen wat je ervan vindt zonder meteen politieke stellingname te moeten nemen.'

Is dit College van Bestuur een goed bestuur?

'Nee, ze hebben er een gigantische soepzooi van gemaakt. En ik begrijp de universiteitsraad en het ministerie niet dat mensen die er zo'n rotzooi van maken niet naar huis gestuurd worden maar dat ze die mensen zelf het zaakje op laten knappen'

Esther Bijlo

Kansen en bedreigingen in 1988

Het bureau voor marktonderzoek Burke-Interview had op 21 januari 1988 een nieuwjaarscongres georganiseerd dat plaatsvond in de stadsschouwburg in Amsterdam. Onder de naam Kansen en bedreigingen in 1988 werden drie onderzoeken gepubliceerd, te weten: het consumentenvertrouwen in 1988, de visie van de Nederlandse manager op 1988 en de trend van het consumentengedrag in Europa en de Verenigde Staten.

Consumentenvertrouwen

De directeur onderzoek van Burke-Interview, de heer G. Eilander, presenteerde de uitkomsten van het onderzoek naar het consumentenvertrouwen voor het komende jaar. Voor deze uitkomsten is gebruik gemaakt van de indexcijfers voor het consumentenvertrouwen van het C.B.S. en onderzoeksgegevens van het eigen bureau. Het C.B.S. stelt de indexcijfers vast door middel van een steekproef waarbij vragen aan consumenten worden gesteld als 'Hoe denkt u dat de algemene economische situatie zich in de komende 12 maanden zal ontwikkelen?' De antwoorden worden vervolgens verwerkt tot een index.

Vanaf 1984 tot en met 1986 is een stijgende lijn waar te nemen in deze cijfers, om een jaar later weer te dalen. Tot 1987 corresponderen de cijfers met de economische situatie. De verwachting voor 1988 echter ligt slechts iets lager dan voor 1987. Dit getuigt van een lichte optimistische houding van de consument; men lijkt niet echt geschokt te zijn in het vertrouwen, ondanks de twee economisch belangrijke gebeurtenissen, het dalen van de dollar en de beurskrach, van het afgelopen jaar.

Eén van de vragen betrof de verwachting omtrent de eigen financiële positie en de algemene economische situatie. Vorig jaar zei een kwart van de ondervraagden een positieve verwachting te hebben ten aanzien van de eigen financiële positie en 20 procent dacht dat de economische situatie zou verbeteren. In 1988 daalt echter het aantal dat denkt hun eigen financiële positie te verbeteren. Dat dit aantal al een tijd dalende is blijkt uit indexcijfers over het bezuinigingsgedrag dat sinds 1982 een stijgende lijn vertoont. Overigens doet deze tendens zich in sterke mate voor in de alcohol sector, hetgeen een positieve ontwikkeling is.

Een andere tak van consumentenonderzoek betrof de aanschaffingsplannen van de consument voor het komende jaar. Enkele voorbeelden met betrekking tot de aanschafverwachting van luxe goederen zijn dat de 'boom' in de verkoop van CD-spelers onverminderd doorgaat, evenals van videocamera's. Voor videorecorders verwacht men dat de aanschaf daalt, terwijl uit het onderzoek blijkt dat de magnetronoven een absolute topper is.

Uit het totale onderzoek rolde een conclusie die typerend is voor de huidige maatschappelijke ontwikkelingen. De inko-

mens zullen verder worden gedenivelleerd. Degenen die tot de hogere sociale klassen behoren hebben een aanzienlijk positievere toekomstverwachting dan degenen die deel uit maken van de lagere sociale klassen. Deze laatste ontwikkelingen zijn een reactie op de regeringsplannen van de afgelopen jaren.

De Nederlandse manager

De marketing-manager Drs. D. Heinhuis gaf de uitkomsten van het onderzoek naar de visie van de Nederlandse manager weer. Het onderzoek werd verricht onder ruim 400 algemeen managers van klein-, midden-, en grootbedrijf.

De voor de zakenwereld belangrijke gebeurtenissen, de beurskrach en de forse daling van de dollar, leidden er toe dat er druk werd gespeculeerd over de gevolgen hiervan voor de economie. Hieronder worden de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek weergegeven. De Nederlandse manager blijkt meer vertrouwen in de Nederlandse economie te hebben dan in die van de rest van de wereld, ondanks sterke effecten van de lage dollar op bedrijven en de ongunstige voorspellingen van macro-economische modellen. De positieve instelling komt vooral uit de hoek van de grote bedrijven.

De koers die de overheid nu vaart, vindt de manager goed, hoewel de overheid nog meer kan doen voor het stimuleren van de economie door het afstoten van overheidstaken, terugdringen van het financieringsstekort en het verlagen van de ondernemingsbelasting. Ten aanzien van de winst verwacht de helft van de managers bij grotere bedrijven een verbeterde situatie. Dit laatste is wel opvallend omdat het onontkomelijk is voor bedrijven dat ze van de lage dollarkoers te lijden zullen hebben, vanwege de open economie van ons land. Een lage dollar is immers in de meeste gevallen niet bevorderlijk voor de exportpositie. Ook tegenstrijdig lijkt de verwachting van de grote bedrijven omtrent de loonontwikkelingen in 1988, namelijk dat de lonen zullen stijgen. De gevolgen van een loonstijging voor de export zijn negatief doordat de produkten voor het buitenland in prijs stijgen.

Kleine bedrijven komen wat realistischer over. Zij zullen loonmatiging nastreven, hetgeen zowel positief is voor de exportpositie als voor de werkgelegenheidsontwikkeling.

Klein-, midden- en grootbedrijf voelen zich terdege verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid. De belangrijkste maatregelen vinden zij: investeringen, verlaging van de ondernemingsbelasting en vervroegde pensionering. ATV is uit de mode, de managers vinden het geen effectief middel om de werkloosheid te bestrijden. Overigens zeggen met name de grote bedrijven concrete plannen te hebben om wat aan de werkloosheid te doen. Wat deze plannen inhouden wordt niet vermeld.

Uit het onderzoek blijkt dat de Nederlandse manager over het algemeen positief is over 1988.

Consumentrends

De laatste spreker, J. Rigg van het Henley Institute for Forecasting in London, gaf een beeld over het algemene consumentengedrag in Europa en de Verenigde Staten. Om het consumentengedrag te onderzoeken, komen er veel aspecten naar voren waarmee men rekening moet houden, ten einde waardevolle kenmerken van de consumptietrends te kunnen weergeven.

Per land verschilt de economische achtergrond die in belangrijke mate de consumptiemogelijkheden bepaalt, hoewel er nationaal gezien ook grote verschillen kunnen zijn, denk bijvoorbeeld aan de inkomensverdeling. Het consumptieschema van landen met grote verschillen tussen arm en rijk laten een ander beeld zien dan landen waar de inkomens genivelleerd zijn. Over de hele wereld bekeken doen er zich ook grote ongelijkheden voor. De meest opvallende onevenwichtigheid van de laatste tijd is wel het verschil tussen Japan en Duitsland én de Verenigde Staten. De Verenigde Staten hebben wat betreft de consumptie een grote klap gehad door het instorten van de beurs. In dit land is het namelijk heel gewoon dat veel mensen aandelen bezitten waardoor men in Amerika veel meer te lijden had van de beurskrach, hetgeen zich uitte in de verminderde consumptieuitgaven.

Voor een positief effect op de consumptie zorgde de lage inflatie van de afgelopen paar jaar. Bij een hoge inflatie tonen de consumenten een voorzichtig gedrag, terwijl men bij lage inflatie relatief optimistisch is (hetgeen zou betekenen dat het positieve effect van hoge inflatie op de consumentenuitgaven teniet wordt gedaan door voorzichtig gedrag). Let wel, relatief,

want ook het gedrag van de regering beïnvloedt het concurrentengedrag. Na de tweede wereldoorlog dacht men vooral in termen van Keynes, waardoor een ander gedrag heerste. De overheid consumeerde toen in toenemende mate en had een grote invloed op ondernemingen en de inkomensverdeling. Dit gedrag lokte een reactie uit en na de zeventiger jaren richtte de regering zich meer op het laissez-faire systeem.

Een nieuwe levensstijl

Tenslotte zijn de laatste jaren de consumenten zelf ook veranderd. De nieuwe levensstijl van de consument heeft grote invloeden op de consumptie. De uitdrukking 'keeping up with the Jones' geldt bijvoorbeeld niet meer, het is veranderd in 'keeping away from the Jones'. Men wil dus nu niet meer hetzelfde bezitten of meer dan zijn buurman, maar men probeert er juist

met andere, veel leukere dingen uit te springen.

Ook is de rol van de vrouw onderhevig aan verandering, wat zich ondermeer uit in de dalende populatiegroei. De vrouw wil niet meer de huismoeder zijn met veel kinderen en bovendien onderdanig aan haar man. Dit laatste beïnvloedt tevens het aantal echtscheidingen, waardoor kleinere woon-eenheden ontstaan. Men koopt nu in geringere hoeveelheden in, waardoor het assortiment van de supermarkt in andere vormen in de supermarkt moet liggen. Alles is aan verandering onderhevig en zo ook het consumentengedrag. Hierboven stonden enkele belangrijke kenmerken geschetst.

Welke kansen en bedreigingen voor 1988 kunnen nu geconcludeerd worden?

De bedreiging voor het komende jaar zit vooral in de verdergaande kloof tussen de consumentengroepen. Lage inkomens-

groepen zullen hun inkomen niet meer zien stijgen, eerder zien dalen, en er komt een steeds groter verschil tussen arm en rijk. De opvattingen van de jaren zestig en zeventig waren juist dat deze verschillen onaanvaardbaar waren, maar tegenwoordig gaat men ervan uit dat het economisch onverantwoord is om te nivelleren.

De kansen voor 1988 liggen bij de positief denkende managers. Zij moeten zich goed aanpassen aan het steeds veranderende consumptiepatroon. Wanneer de managers aan het bovenstaande voldoen zullen ze relatief goed zitten. Is het positieve denken echter tegen de achtergrond van de huidige ontwikkelingen van de economie en de maatschappij het branden van een lichtpuntje of getuigt het van een lichte vorm van struisvogelpolitiek? ■

Marjory Haringa

interview Ron Roote

Wanneer Fondad steunt op een brede maatschappelijke basis kan zij de politiek via het lobby-netwerk beïnvloeden

De financiële instellingen zijn veel moeilijker tot een dialoog te bewegen. En juist deze hebben de macht om de impasse in het schuldenprobleem te doorbreken. Hier ligt volgens Ron Rote een belangrijke taak voor Fondad. In het gesprek gaat hij hier dan ook uitgebreid op in.

Waarom is er zo weinig medewerking van de banken? In eerste instantie kun je denken dat het commercieel onaanvaardbaar is om de afhankelijkheid in de derde wereld te verminderen. De banken profiteren van een status-quo in de financiële wereld. Het is echter gebleken dat de passiviteit voor een deel geweten kan worden aan het gebrek aan kennis van de politiek-economische wereld.

Bijvoorbeeld, wanneer een bank de financiering van een project baseert op gegevens van IMF en Wereld Bank, wil dit niet zeggen dat het project optimaal in het ontwikkelingsland past. Ook voor de banken zal het aantrekkelijk zijn om projecten met een hogere economische waarde en een grotere slagingskans te financieren. Een ander voorbeeld van de voordelen van een oplossing van het schuldenprobleem met ontwikkeling is de toename van de koopkracht in de derde wereld die daardoor mogelijk wordt. Een grotere kredietwaardigheid en dus meer kredieten levert op langere termijn ook voor de banken wat op. Wanneer Fondad dit met economische analyses kan onderbouwen zijn de banken misschien bereid mee te werken aan financiering van ontwikkelingsprojecten voor en door de armen. Fondad kan hen dus in eerste instantie aanspreken op het eigen belang door meer direct materiaal en politiek-economische analyses aan te reiken

Ron Rote doet dat op een manier die aan-

sluit bij de bankcultuur, deskundig en in het pak. Wanneer Fondad eenmaal een opening gevonden heeft, kan men zich in de gesprekken kritischer opstellen en alternatieven aandragen voor een meer op ontwikkeling gericht financieel beleid. Zo zijn ook de 'machtigen' in een dialoog te betrekken.

Alternatieven?

Wij vroegen wat de financiële instellingen in concreto kunnen doen aan het schuldenprobleem. NGO's in de derde wereld zouden hun schulden willen zien verdwijnen door kwijtschelding. Dit zal de dialoog met de banken niet bevorderen. Zij raken daardoor de macht over de derde wereld volledig kwijt en zij zullen dus nooit meer meewerken.

Een realistisch alternatief is het waarderen op de bankbalansen van de schulden tegen de marktwaarde. (Er is een markt voor tweedehands schuldbewijzen ontstaan.) De banken behouden daarmee hun invloed maar geven de crediteuren een kans om even adem te halen en te werken aan hun ontwikkeling. Het gevaar voor een gezamenlijk Latijns-Amerikaans moratorium is dan bovendien wat geweken. Voor de banken is deze optie natuurlijk aantrekkelijk. Ron Rote merkt op dat het zoeken naar een oplossing voor de schulden nooit los kan staan van een totaal ontwikkelingsbeleid. Hij komt weer terug op de dialoog die in Europa gevoerd moet gaan worden. Financiële actie moet hiervan een onderdeel zijn. Ook het macro-economisch beleid moet meer aansluiten bij een gelijkere wereldsysteem. Fondad kan daaraan werken door b.v. te lobbyen voor stabielere wisselkoersen (dollar) en liberalisering binnen de EEG.

Tenslotte moeten alternatieven voor het aanpassingsbeleid van IMF en Wereldbank vanuit de visie van de NGO's in de derde wereld aan de politiek en aan finan-

ciële instellingen voorgehouden worden. Dit betekent, zoals in de doelstelling van de Fondad al is aangegeven, werkelijke ontwikkelingskansen voor de armste groepen. 'Aanpassing met een menselijk gezicht', hét idee van de Wereldbank gaat nog steeds onvoldoende uit van de werkelijke problemen en mogelijkheden van de armste groepen in de derde wereld. Bovendien laten deze programma's het financieel-economische wanbeleid van het Westen onaangetast.

Kan Europa de crisis negeren?

Wanneer het westen geen actie onderneemt zal het anti-westers verzet groeien. Met name in Latijns-Amerika is een radicalisering op alle niveau's te zien. In eerste instantie leidt dit alleen tot politieke protesten op nationaal niveau. Toch vormen steeds meer landen een front tegen de financiële en internationale organisaties. Ron Rote gelooft niet dat dit uiteindelijk leidt tot een mondiale financiële crisis. Belangrijker is dat de politieke druk op internationale beleidsmakers en regeringen toeneemt. De noodzaak om een oplossing te vinden die zowel door de NGO's als overheden en banken ondersteund wordt. Fondad wil Europa, de bevolking en beleidsmakers, daarin betrekken. En één ding is zeker, met de ernst van de problemen groeit de noodzaak voor het slagen van de plannen van Ron Rote en Jan Joost Teunissen met het Forum on Debt and Development... ■

*Mark van der Veen
Stijn van der Krogt*

MAAR ASSEPOESTER DAN? HAAR HUURACHTERSTAND WAS OPGELOPEN
TOT 2X HET INDEXCIJFER OP JAARBASIS EN DE RAMING VAN HAAR
ONDERHOUDSFORFAIT BLEEF ONDER DE 4,9%! DUS BESLOOT DE BOZE
STIEFMOEDER OM HAAR UITKERING TE VERLAGEN TOT 70% -
MEDE GEZIEN HET SOEPELE AANPASSINGSREGIEM EN
DE NETTO INKOMENSONTWIKKELING VAN DE

WERKENDE DWERGEN
(TUSSEN DE
2 EN 3%)...

HEB JE AL
EENS AAN
BELASTINGADVISEUR
GEDACHT?

Hoe "typisch Moret" is deze advertentie? Wat u waarschijnlijk van Moret weet, is dat het een organisatie is van prominente maatschappen op het vlak van accountancy, belastingzaken, organisatie en informatica. Maar verder...? Hoe ziet de carrièrelijn voor academici er bijvoorbeeld uit? Wacht niet op de volgende cartoon. Bel de heer L.D. van der Klis voor een serieuze kennismaking: 010 - 4072518. Marten Meesweg 51, 3068 AV Rotterdam.

Moret

LID VAN ARTHUR YOUNG INTERNATIONAL

Het Wel en Wee

Landelijke media staan er bol van; onderwijspolitiek. Ook Folia besteedt er aandacht aan. De veranderingen in het onderwijsbeleid, de politieke situatie op onze universiteit, de financiën (lees 'tekorten'), alles komt aan bod. Maar wat gebeurt er zoal op politiek niveau op onze faculteit? Hoogste tijd voor wat berichten.

Hoewel het aan velen voorbij zal zijn gegaan, we hebben een goeddeels nieuw faculteitsbestuur. De decaan en secretaris zijn nieuw. Het afgetreden bestuur gaf de faculteitsraad iets moois mee: 'Houdt het bestuur in de gaten, let goed op dat ze geen steekjes laat vallen!'

Gold

De universiteit heeft een tekort van pakweg 45 miljoen. Hoe groot het tekort precies is en hoe de universiteit er financieel precies voor staat is onduidelijk. De rommelige administratie staat dat inzicht niet toe.

Het CvB (College van Bestuur) moet van de minister in vijf jaar tijd dit tekort inlopen. Om dit doel te bereiken heeft de minister dwingende afspraken met het CvB gemaakt. Dwingend omdat naast het gewone bezuinigingsbedrag (voor 1988 ongeveer 10 miljoen) eventuele tegenvallers ook direct gecompenseerd moeten worden. Op grond van de reeds gememoreerde rommelige administratie, moeten de gemaakte afspraken welhaast zijn op onvolledige gegevens. Kortom, de tegenvallers zitten ingeprogrammeerd. Hoe het CvB zulke tegen-

vallers compenseerd, heeft ze in 1987 al eens laten zien: De bibliotheek mocht geen boeken kopen, faculteiten konden vacatures nog maar heel beperkt opvullen en uitgaven werden streng gecontroleerd. Voor 1988 is er dus alle reden tot bezorgdheid. De AGE stelde in de raad van december dan ook een vraag aan het bestuur over deze kwestie. Ze vroeg het bestuur uit te zien naar mogelijkheden om het facultaire budget voor 1988 (deels) veilig te stellen, ongeacht wat er financieel op universitair niveau zal gebeuren. De NOBAS vond de AGE-vraag onnodig. Dit met verwijzing naar een motie die in de raad van september was aangenomen. Deze motie pleitte de faculteit vrij van schuld aan de universitaire tekorten. De NOBAS schoof met het afwijzen van de gestelde vraag, langs de politieke werkelijkheid. De aangehaalde septembermotie had alleen betrekking op de financiële perikelen van dat moment. Het bestuur werd gevraagd naar het CvB te gaan om ontheffing te vragen. Mooi dat zoiets niet lukt; het CvB had immers al toegegeven dat de faculteiten eigenlijk geen blaam trof.

De vraag die de AGE nu stelde, had betrekking op de toekomst. Of voor de toekomst, hoe dan ook, financiële middelen veilig gesteld kunnen worden voor onze faculteit. Het bestuur zag het belang van de vraag in en zei toe naar mogelijkheden te zoeken.

Schrijven

Een ander item dat steeds méér gaat spelen binnen de raden en commissies is de

schrijfvaardigheid. Schrijven moet je leren. Leren hoe je een opzet maakt, hoe je begint, welke methoden er zijn enz. enz. Maar schrijfvaardigheid wordt je niet geleerd op de faculteit en je moet het straks wel kunnen als 'drs in de economie'.

In de onderwijscommissie, tegenwoordig studierichtingcommissie economie (SRCE) genaamd, wordt met dit probleem geworsteld. Omdat het propedeuse-referaat niet meer optimaal functioneert, werd hier de oplossing gezocht. Wat zijn de problemen met het referaat? De betrokken vakgroepen hebben begrijpelijke klachten over het ontbreken van een beloning voor het begeleidings- en nakijkwerk. Studenten moeten het referaat maken, maar krijgen geen studiepunten. De SRCE ging aan de slag en formuleerde een voorstel: Studenten krijgen, voor een uitgebreidere vorm van het referaat, studiepunten waardoor de vakgroepen micro en macro aanspraak kunnen maken op arbeidsplaatsen. Twee vliegen in één klap dus. Door een uitgebreider referaat met meer aandacht voor het opzetten van een werkstuk en schrijfvaardigheid, wordt het geven van studiepunten gerechtvaardigd. Studenten die studiepunten halen bij een vakgroep leveren voor die vakgroep arbeidsplaatsen op. De studenten-organisaties stonden als één blok achter het voorstel. Er werd een bijeenkomst georganiseerd. De SRCE sprak uitgebreid en vruchtbaar met micro. Maar waar was macro? Neemt macro de schrijfvaardigheid eigenlijk wel serieus? ■

Anne-Ismaël Leemhuis.

De auteur is lid van de faculteitsraad voor de AGE

Reactie

Hoewel het niet onze gewoonte is willen wij dit keer via Rostra reageren op het artikel van Anne-Ismaël in deze aflevering van Rostra.

In dit artikel stelt Anne-Ismaël dat de NOBAS voorbij'schuift' aan de politieke werkelijkheid. Dit omdat, volgens Anne-Ismaël, de NOBAS in de faculteitsraadvergadering van 21 december j.l. een vraag van de AGE zou hebben afgewezen. Deze vraag had betrekking op de mogelijke consequenties van eventuele toekomstige besluiten van het College van Bestuur in verband met het verbeteren van de slechte financiële situatie van de Universiteit van Amsterdam.

De NOBAS heeft echter tijdens de vergadering niet gezegd dat deze vraag onnodig was, maar heeft slechts ter aanvulling opgemerkt dat de Raad wel degelijk de vinger aan de pols heeft. De NOBAS verwijst hiermee naar de hieronder weergegeven motie, die zij in de vergadering van 28 september 1987 heeft ingediend en die door de Raad (incl. AGE) met algemene stemmen is aangenomen.

De faculteitsraad in vergadering bijeen op 28 september 1987.

KENNISGENOMEN VAN

- Het UvA-bulletin, verschenen in Folia nr. 6 van 1987, betreffende de maatregelen die genomen worden voor de beheersing van het universitaire budget.
- Het bericht in Folia nr. 6 in 1987 op pagina 1 waarin gesteld wordt dat bovengenoemde maatregelen zijn genomen naar aanleiding van de overschrijving van het universitaire personeelsbudget en het budget voor overige uitgaven.

CONSTATERENDE DAT

- De faculteit de laatste jaren een goed financieel beleid gevoerd heeft. Hierbij verwijzen wij naar de voortdurende positieve saldi van de toegewezen middelen.
- Er op onze faculteit geen sprake is van een structurele overbezetting.

SPREEKT ALS HAAR MENING UIT DAT

- Het niet reëel is dat de facultaire uitgaven aan banden worden gelegd.
- Het faculteitsbestuur bij het CvB te sterkste dient aan te dringen op de ontheffing van de genoemde maatregelen voor de FEE.

De motie heeft, in tegenstelling tot wat Anne-Ismaël beweert, toch effect gehad. Het College van Bestuur heeft namelijk in begin december besloten dat onze faculteiten vrijelijk, zonder tussenkomst van het College, nog f 215.000 (= 30% van het totale krediet voor 1987) mocht besteden, hoewel de budgetbeheersende maatregelen niet zijn opgeheven. De pogingen van het Faculteitsbestuur en de interim-beheerder (dhr. Knaack) zijn dus verre van vruchteloos gebleken.

De NOBAS meent dan ook dat de zorg voor de facultaire financiële situatie bij het bestuur duidelijk aanwezig is.

Dit alles sluit uiteraard niet uit dat het zeer nuttig kan zijn in een raadsvergadering dergelijke ontwikkelingen te signaleren en het bestuur hierop te wijzen.

De NOBAS waardeert het dat zij van Rostra de gelegenheid heeft gekregen om direct op het artikel van Anne-Ismaël te reageren. Wij hopen echter dat in de toekomst dergelijke berichten over de facultaire politiek op objectievere wijze geschreven zullen worden. ■

Bart, Cornelia, en Dorma (de NOBAS FR-fractie)

Politieke besluitvorming

Voorkeuren en belangen van ambtenaren en politici

De leerstoel Openbare Financiën is een onderdeel van de vakgroep Micro-economie en houdt zich bezig met het overheidsgedrag en de plaats van de overheid in de economie. Tegenwoordig beschouwt men de overheid weer als een organisatie van personen die primair hun eigenbelang nastreven en niet meer als een welwillend dictator. Hoe in dit licht bezien het overheidsgedrag valt te verklaren is het vraagstuk dat prof. Van Winden tracht op te lossen. In dit interview zijn verhaal over het onderzoek en zijn werkwijze.

Onderzoek

Met welke onderzoeksprojecten houdt de leerstoel Openbare Financiën zich bezig?

'Het grootste gedeelte van ons onderzoek betreft de economie van de politieke besluitvorming, waarbij verschillende deelprojecten te onderscheiden zijn. Het eerste deelproject spitst zich toe op het verklaren en modelleren van het gedrag van de overheid. We richten ons daarbij vooral op de besluitvorming, zoals die binnen de overheid plaatsvindt en op de relaties die er bestaan tussen het rijk en de lagere overheden. Ook houden we ons in dit verband bezig met de besluitvormingsaspecten van de sociale zekerheid.

In het tweede deelproject wordt onderzocht hoe het overheidsgedrag past in de economie als geheel. We kijken dan naar de interactie tussen de overheid en de particuliere sector. In het derde deelproject houden we ons bezig met de invloed van pressiegroepen, zoals kiezers -deze kunnen namelijk ook als pressiegroep beschouwd worden- vakbonden en werkgeversorganisaties. Wij onderzoeken hoe deze groepen zich organiseren, hoe zij de overheid beïnvloeden en hoe je dat in model zou kunnen brengen.

Het laatste deelproject betreft onderzoek naar de determinanten van zelfstandig ondernemen. Wij zijn daar in geïnteresseerd, omdat eerder door ons verricht onderzoek suggereert dat de groep zelfstandige ondernemers een belangrijke rol speelt bij de politieke besluitvorming.'

Hoe gaat u te werk bij het doen van onderzoek en hoe komt u bijvoorbeeld tot de conclusie dat de zelfstandige ondernemers een belangrijke rol spelen bij de politieke besluitvorming?

'Wij zijn ons onderzoek begonnen met het formuleren van een theoretisch model. In dit model zijn we er van uitgegaan dat het gedrag van de overheid in eerste instantie bepaald wordt door de beslissingen van diegenen die bij de overheid werken, de ambtenaren en politici. Verschillende groepen uit de samenleving kunnen echter proberen, door druk uit te oefenen op ambtenaren, het gedrag van de overheid in hun voordeel te beïnvloeden. Wij onderscheid-

den in het model, naast de ambtenaren, drie groepen: de werknemers in de particuliere sector, personen met een kapitaalinkomen (waaronder de zelfstandigen) en degenen die afhankelijk zijn van een uitkering van de overheid (de 'afhankelijken'). Wij hebben vervolgens voor elke groep empirisch onderzocht of er een statistisch significant verband bestaat tussen de ontwikkeling van de relatieve numerieke sterkte van de groep (dit wil zeggen de relatieve omvang van de groep) en de ontwikkeling van bijvoorbeeld de belastingdruk. Wij vonden een dergelijk significant verband voor de werknemers in de particuliere sector, voor de zelfstandigen en voor de ambtenaren. Zo vonden wij dat als het aantal zelfstandigen in de samenleving relatief stijgt, de collectieve lastendruk daalt. Een dergelijk significant verband vonden wij echter niet voor de afhankelijken, hetgeen er op kan wijzen dat deze groep slechts een geringe druk op de overheid kan uitoefenen.'

Toch is de omvang van de overdrachten (pensioenen, werkloosheidsuitkeringen en dergelijke) de laatste jaren enorm gestegen.

'Wij denken dat dit niet het gevolg is van de directe politieke invloed van de afhankelijken. Ons vermoeden is dat ambtenaren, zelfstandigen en werknemers in de particuliere sector met de belangen van de afhankelijken rekening houden, in de mate waarin zij zelf tot de groep van afhankelijken (kunnen gaan) behoren.'

wiskundige modellen

Is het niet vreemd dat u aan de hand van wiskundige modellen en statistische verbanden onderzoek doet naar het gedrag van mensen? Je weet dan wel hoe er gehandeld is, maar niet waarom er op die manier gehandeld is. Is het bijvoorbeeld niet beter om de betrokken partijen te ondervragen?

'Iets dergelijks hebben wij ook wel gedaan, in de vorm van het houden van enquêtes. Het probleem daarbij is echter, dat je niet weet of men wel zijn werkelijke voorkeuren en beweegredenen wil uitspreken. Een politicus wil over het algemeen een zekere beleidsruimte behouden en niet op gedane uitspraken kunnen worden aangevallen.

Daarom proberen wij hun motivaties te onderzoeken aan de hand van hun feitelijk gedrag. Het is overigens niet zo dat wij de statistische verbanden die wij vinden beschouwen als bewijs dat een theorie klopt. Het is echter wel een ondersteuning van je uitgangspunten. Wij gebruiken de wiskundige modellen en empirische gegevens om extra informatie over het theoretische model te krijgen.'

Wordt er ook iets gedaan met de resultaten van het onderzoek?

'Ja, in eerste instantie richten wij ons op de wetenschappelijke wereld. In dit verband schrijven wij artikelen, boeken, researchmemoranda enzovoort. Daarnaast schrijven wij echter ook rapporten en dergelijke waarin wij laten zien wat het nut van het onderzoek is voor de maatschappij. Zo hebben wij bijvoorbeeld in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken een model ontwikkeld, dat beoogt het gedrag van gemeenten te verklaren. In het rapport, dat binnenkort in boekvorm verschijnt, hebben wij allerlei scenario's besproken, bijvoorbeeld hoe de gemeenten zouden reageren op privatisering. Je ziet dan dat je met zo'n model heel praktische problemen kan aanpakken'

Kunnen studenten ook meedoen aan het onderzoek?

'Ja, ook op colleges wijs ik er altijd op dat studenten hun scripties kunnen schrijven in het kader van het onderzoek dat wij hier doen. Ik denk ook dat het belangrijk is voor studenten, als zij al tijdens de eerste fase van hun studie bedenken wat zij na hun studie willen doen. Als zij bijvoorbeeld aio willen worden, kunnen zij zich daar nu al op voorbereiden. Bij ons kunnen de studenten, al naar gelang hun vakkenpakket en interesses, aan de verschillende onderzoeksprojecten deelnemen.'

eigenbelang

U gaat er van uit dat de ambtenaren, evenals alle andere mensen, hun eigen belang nastreven. Waarom hebben economen zolang aangenomen dat de overheid een welwillende dictator was?

'Het is eigenlijk zo dat de klassieken en de Marxisten altijd al hebben benadrukt dat de overheid een zelfstandige rol speelt in het economisch proces en als onderdeel van de maatschappij bepaalde belangen vertegenwoordigt. De neo-klassieke school echter, die het economische denken vanaf ongeveer 1870 overheerst heeft, legde de nadruk op de werking van perfecte markten. De besluitvorming van de overheid gaat echter buiten de markt om, daarbij spelen factoren als macht en politieke invloed een grote rol. Dit viel in feite buiten het gezichtsveld van de neo-klassieken, zij waren daar technisch nog niet aan toe. Vooral door de enorme groei en toenemende invloed van de collectieve sector is men geleidelijk aan meer aandacht gaan besteden aan het feitelijk functioneren van de overheid. Verder moet gewezen worden op de ontwikkeling van de speltheorie (de bestudering van situaties waarbij zich conflicterende belangen voordoen), die van grote potentiële betekenis is voor de bestudering van macht en politieke invloed.

Er is echter ook een tweede reden, waarom de overheid veelal als een welwillende dictator werd gezien. Vroeger hadden veel mensen een theocratische opvatting over de overheid: zij was door God gegeven. Het werd als onfatsoenlijk beschouwd om te veronderstellen dat mensen die bij de overheid werkten hun eigen belangen nastreefden. Ik heb het idee dat deze gedachte ook nu nog steeds doorwerkt. In discussies merk je vaak dat mensen er a priori van uit gaan dat de overheid het beste met ons voorheeft. Deze gedachte wordt ook nog versterkt door het feit dat het niet altijd duidelijk is dat de beslissingen die politici en ambtenaren nemen in hun eigen belang zijn. Soms kunnen zij door druk van buitenaf of uit angst om bijvoorbeeld werkloos te worden beslissingen nemen, waarvan het lijkt dat zij 'het algemeen belang' dienen. Uit ons onderzoek komt naar voren dat je die beslissingen beter vanuit het eigenbelang zou kunnen verklaren. ■

*Teun Bakels
Pieter van der Meché*

Valutaopties in theorie en praktijk

Na de ondergang van het Bretton Woods stelsel in 1971 werden internationaal opererende bedrijven geconfronteerd met zwevende wisselkoersen. Deze ontwikkeling impliceerde voor dergelijke ondernemingen een valutarisico, een voor vele bedrijven en instellingen zogenaamd branche-vreemd risico.

Valutarisico openbaart zich door koersfluctuaties (het koersniveau is van minder invloed op de onzekerheid en het risico). Valutarisico kan worden onderverdeeld in translatie- en transactierisico. Het translatie- of omrekeningsrisico heeft betrekking op de in vreemde valuta luidende activa en passiva bij de balansopstelling. Het transactierisico kan de cash-flow van een onderneming beïnvloeden.

Valutaoptie: een instrument

Bij constatering van valutarisico zal men de beslissing moeten maken tussen wel of niet afdekken. Als men over gaat tot afdekken heeft men de keuze tussen een aantal instrumenten, die in prijs en mogelijkheden van elkaar verschillen, zoals termijncontracten, futures (een soort gestandaardiseerd termijncontract), koersrisicoverzekering, het factureren in eigen valuta en valutaopties. In dit artikel wordt dieper ingegaan op het transactierisico en de valutaoptie als afdekkingsinstrument.

Een valutaoptie is voor de koper een recht tot aan- of verkoop van een bepaalde som geld in een bepaalde valuta. Voor de verkoper of schrijver is er sprake van een plicht tot levering of aankoop, indien de koper dat wenst. Er is een onderscheid te maken tussen op beurzen verhandelde opties en zogenaamde "over the counter" opties. De op beurzen verhandelde opties zijn gestandaardiseerd t.a.v. looptijd, uitoefenprijs en onderliggende waarde, en er is sprake van een clearingsinstituut. Bij o.t.c.-opties worden de specificaties per transactie door beide partijen vastgesteld. Er is wel sprake van enige standaardisatie betreffende het "quoten" van prijzen (richtlijnen t.a.v. prijzen) en orderbevestiging.

De op beurzen verhandelde opties kunnen worden onderscheiden in Europese opties (de optie kan alleen op de expiratedatum worden uitgeoefend) en Amerikaanse opties (de optie kan gedurende de gehele looptijd worden uitgeoefend). De Europese opties worden onder andere in Philadelphia verhandeld en de Amerikaanse opties onder andere in Amsterdam.

Zowel "beursopties" als o.t.c.-opties zijn gedurende hun looptijd handelbaar, maar omdat beursopties gestandaardiseerd zijn en o.t.c.-opties nauwelijks, is de handelbaarheid van de eerste aanmerkelijk hoger. ■

Valutaoptie: bodem in verlies

Een onderneming die valutarisico ervaart als een branchevreemdrisico moet dit risico minimaliseren, onder het motto schoenmaker blijf bij je leest. Concentreer je op activiteiten waar je goed in thuis bent. Een andere reden die hieraan ten grondslag ligt is dat de aandeelhouders meestal wel inzicht krijgen in de normale bedrijfsactiviteiten, maar niet in de valutarisico's die een bedrijf loopt.

Een bepaald standpunt innemen over valutarisico is een moeilijke en gevaarlijke zaak. Er worden ondernemingen verspeeld door verkeerd valutarisicobeleid. Als valutarisico zich voordoet is afdekken het devies: "you can't beat the market".

De Amsterdamse variant (als je het risico niet kunt inschatten dek je de helft van het bedrag waarover risico wordt gelopen af) is zeer gevaarlijk. Een voorbeeld. Een Duitse luchtvaartmaatschappij sloot een aantal jaren geleden een contract af met een Amerikaanse vliegtuigbouwer voor de levering van twintig toestellen. Er ontstond een verplichting van vijfhonderd miljoen U.S. dollar, betaling na levering. Een call-optie zou honderdvierentwintig miljoen DM kosten. De onderneming besloot tot het afdekken van het halve bedrag. Een stijging van de dollar deed zich voor en de onderneming moest een verlies nemen van driehonderd miljoen DM. Als de onderneming het risico volledig zou hebben afgedekt was het verlies dus beduidend lager geweest. De kosten van het optiecontract waren hoog, maar laag ten opzichte van het uiteindelijke verlies. Als de calculatie, de kosten van het afdekken niet kan dragen mag het project geen doorgang vinden. De luchtvaartmaatschappij verzekerde zich volledig tegen ongevallen en zou zich ook volledig tegen het valutarisico moeten verzekeren.

Een soortgelijk voorbeeld deed zich voor bij een Nederlandse exporteur die door een daling van de dollar, de waarde van zijn omzet in één jaar gehalveerd zag. Deze omzetsdaling werd onder andere veroorzaakt doordat de guldenwaarde van de dollaropbrengsten van zijn exporten verminderden en omdat hij verzuimd had het valutarisico af te dekken.

Valutaopties hebben een hoge prijs, zij leggen echter een bodem in het verlies en de winsten kunnen "sky high" zijn. ■

*Michiel Steenman.
Ruben Bergkamp.*

VAN DIEN + CO*
TREEDT GRAAG
IN CONTACT MET
AMBITIEUZE
BIJNA
AFGESTUDEERDE
BEDRIJFS-
ECONOMEN M/V

Van Dien + Co Accountants

Schriftelijke sollicitaties te richten aan
Van Dien + Co Accountants,
t.a.v. de heer R.H. van Ede,
Hoofd Personeelszaken, Fizeastraat 2,
1097 SC Amsterdam, tel. 020-5686610.

*Van Dien + Co Accountants maakt deel uit van de Van Dien groep en is lid van Deloitte Haskins & Sells International. Een organisatie met 26.000 medewerkers in 71 landen.

Alkmaar Almere Amsterdam Arnhem-Velp Breda Eindhoven Enschede Gouda 's-Gravenhage Groningen-Haren Haarlem 's-Hertogenbosch Hoogeveen Leeuwarden Lelystad Lochem Maastricht Roosendaal Rotterdam Tilburg Utrecht Venlo Zaandam Zwolle Willemstad (Curaçao) Oranjestad (Aruba) Philipsburg (St. Maarten)

AIO bij het ICS?

Tot voor kort was een doctorandus een tevreden mens. Of dit zo zal blijven is de vraag. Met het behalen van de titel doctorandus wordt in de meeste gevallen een universitaire opleiding afgerond. De titel doctorandus zal echter in de toekomst meer en meer de letterlijke betekenis terug krijgen: hij (of zij) die doctor moet worden. Postdoctorale opleidingen zullen vanaf 1991 voor een stortvloed van doctores zorgen: 5100 per jaar.

Wie als aio (assistent in opleiding) een proefschrift wil gaan schrijven, kan kiezen tussen een aanstelling bij een vakgroep of bij een geconcentreerde aio-opleiding. In het eerste geval krijg je meestal geen onderwijs, maar moet je het geven, de rest van de tijd wordt besteed aan het onderzoek. In het tweede geval bestaat een gedeelte van de opleiding uit het volgen van onderwijs en kan de aio zich verder aan het proefschrift wijden.

Centers of excellence

De geconcentreerde aio-opleidingen heten ook wel aio-netwerken of centers of excellence. Deze centers of excellence komen in aanmerking voor extra middelen van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, waarmee voor betere voorzieningen en extra begeleiding gezorgd kan worden. Op dit moment zijn er al meer dan tien centers of excellence in Nederland. Het ICS, Interuniversitair Centrum voor Theorievorming en Methodenontwikkeling in de Sociologie, is er één van. Het is een samenwerkingverband tussen de RUU en de RUG.

Meer dan bij andere geconcentreerde aio-opleidingen ligt het bij het ICS de nadruk op opleiding. Tijdens de vier jaren die aio's op het ICS verblijven, wordt van ze verwacht dat ze de eerste anderhalf jaar, naast het werk aan hun dissertatie, cursussen volgen in geavanceerde theorievorming en methode-ontwikkeling. De werkwijze die bij deze cursussen gehanteerd wordt, is geïnspireerd op onderwijsmethoden van de Harvard Business School. Er worden geen colleges gegeven maar er wordt individueel of in groepjes gezocht naar probleemoplossingen. Hierbij wordt intensieve begeleiding gegeven. Er is bewust gekozen voor een andere, volwassene aanpak dan de methode van eenzijdige kennisoverdracht, waarmee eerste fasestudenten geconfronteerd worden. De mening van een eerstejaars aio over de cursussen: "Ze zijn enorm intensief en daardoor heel zwaar. Je zit in een soort klasje, waarin je elkaar helpt. Ook daar leer je veel van. De coaching is erg goed. Er wordt van je verwacht dat je heel hard werkt maar er wordt ook heel voor jou gewerkt."

De cursussen nemen ongeveer vier dagen per week in beslag. Dat betekent dat daarnaast 's avonds en in het weekend aan de dissertatie gewerkt moet worden. Na zeven maanden moet er namelijk een uitgewerkt

dissertatievoorstel op tafel liggen, dat als projectaanvraag bij ZWO wordt ingediend. Eén keer per week is er een voortgangsbijeenkomst, een werkbespreking van de dissertaties. Het basisgedeelte wordt na anderhalf jaar afgesloten met het behalen van een onderzoeksdiploma. Hierna volgt nog 2½ jaar, waarin de aio zich kan wijden aan het schrijven van het proefschrift. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van uitgebreide computerfaciliteiten en bestaat er een netwerk van deskundigen, die voor raadpleging door de aio's beschikbaar zijn.

Per jaar worden er acht aio's aangenomen bij het ICS, vier worden er in Groningen geplaatst en vier in Utrecht. Aan een aanstelling gaat een strenge selectie vooraf. Je moet zoveel mogelijk aan de volgende eisen voldoen:

- goede studieresultaten, binnen redelijke tijd behaald
- initiatieven ontplooid hebben die niet direct met de studie te maken hebben
- gemotiveerd zijn voor een wetenschappelijke loopbaan
- iets gepubliceerd hebben
- onder druk kunnen werken.

Belangstelling voor economen

Het ICS streeft naar multidisciplinaire aanpak. Onder de aio's zitten sociologen, politicologen, een psychologe en een historicus. Economen ontbreken er nog, dit tot grote spijt van de docenten. Volgens prof. dr. R. Wippler, één van de docenten in Utrecht, sluit de sociologische theorievorming die op het ICS gebruikt wordt redelijk goed aan bij de micro-economie. In beide disciplines wordt op basis van methodologisch individualisme gewerkt. Bovendien vormt de theorievorming een goede aansluiting op ontwikkelingen die zich afspelen op grensgebieden van de economie, bijvoorbeeld institutionele economie en politieke economie. Aangezien de wijze van theorievorming in de micro-economie, in vergelijking met andere sociale wetenschappen, het verst ontwikkeld is, zou het ICS graag economen onder de aio's vertegenwoordigd zien. In principe bestaat er belangstelling voor zowel algemene economen als bedrijfseconomen. De voorkeur voor micro-economen komt voort uit het feit dat deze voor het onderzoek van sociologen van direct belang zouden kunnen zijn.

Als onderzoeksonderwerpen kan er bij

voorbeeld gedacht worden aan arbeidsmarktproblematiek, werkloosheidsproblematiek, organisatievraagstukken en besluitvormingsprocessen. Het dissertatieonderwerp kan zelf gekozen worden. Ook is het mogelijk te kiezen uit aangeboden onderwerpen.

Belangstelling van economen

Waarom zou je als econoom naar het ICS gaan? Het ICS heeft een aantal aantrekkelijke kanten. Zo is het multidisciplinaire karakter van de opleiding interessant en kan samenwerking met aio's uit verschillende studierichtingen voor het onderzoek vruchtbaar zijn. Als je als econoom geïnteresseerd bent in de ontwikkelingen die zich afspelen op grensgebieden van de economie en andere sociale wetenschappen is dit een voordeel. Bovendien kan sociologie een goede aanvulling vormen op de empirie-arme kant van de economie. Verder zijn er goede voorzieningen, die het onderzoek ten goede zullen komen. Een gestructureerde opleiding zal veel mensen aantrekken; je moet weliswaar hard werken maar je weet dat je daardoor in vier jaar kunt promoveren. Natuurlijk zijn er ook nadelen. Je bent onder andere verplicht tot het volgen van cursussen. Er worden hoge eisen aan je gesteld en bovendien heb je te maken met lage salariering.

Aangezien er ieder jaar meer afgestudeerde economen op de arbeidsmarkt komen, zal het in de toekomst steeds moeilijker worden een baan in het bedrijfsleven te vinden. Bovendien gaat titelinflatie een steeds grotere rol spelen. Over een paar jaar zal de titel doctorandus haast geen waarde meer hebben. Misschien worden aio-plaatsen, bijvoorbeeld bij het ICS, dan ook voor economen interessant. ■

Carine van Oosteren.

Ingrijpende plannen voor het hoger onderwijs

Modulen en knipkaarten

Binnenkort zal het wetenschappelijk onderwijs in modulen opgedeeld zijn. Deze ontwikkeling wordt zowel van universitaire kant bepleit in het advies van de Universitaire Werkgroep Onderwijsbeleid, als door de minister in het Hoger Onderzoeks- en Onderwijsplan. In de publikaties wordt de modularisering van het onderwijs onvermijdelijk genoemd. De voordelen van het systeem worden breed uitgemeten, de nadelen iets minder. Waarom de ontwikkeling onvermijdelijk is wordt niet duidelijk. Minister Deetman wil het modulensysteem combineren met de knipkaart, vouchers voor onderwijs. Voor de minister heeft de knipkaart onmiskenbaar voordelen. Of dat voor de universiteiten en studenten ook geldt, valt nog te bezien.

Het wetenschappelijk onderwijs zal door de modularisering worden opgedeeld in blokken van 7 studiepunten (1 punt = 40 uur). De student begint de studie in een bestaande propedeuse en naarmate de studie vordert, wordt de vrijheid in keuze van modulen steeds groter. De student stelt zelf een pakket van modulen samen dat goedgekeurd moet worden door de facultaire examencommissie om te kunnen leiden tot een doctoraal diploma. Het jaar wordt voor de hele universiteit ingedeeld in trimesters. Onder bepaalde voorwaarden wat betreft niveau en samenhang van de modulen kan de student elke gewenste module kiezen.

Het College van Bestuur ziet legio voordelen van modularisering. Het onderwijsaanbod zou zich sneller kunnen aanpassen aan de veranderende behoefte van samenleving, student en vakgebied. De onderlinge samenhang van programma en kwaliteitsbewaking van het onderwijs zouden aanzienlijk verbeteren. Door de betere aansluiting wordt het onderwijs efficiënter en daardoor de studievertraging kleiner.

Knipkaart

Aan het modulensysteem wil Deetman het vouchersysteem, ook wel knipkaart genoemd, koppelen. Elke student krijgt bij binnenkomst in het hoger onderwijs 189 vouchers, 21 meer dan nodig is voor een vierjarige opleiding. De extra vouchers geven recht op een half jaar extra studie. De vouchers die de student overhoudt kunnen later nog gebruikt worden voor nascholing of cursussen. Wie binnen vier jaar afstudeert krijgt 63 vouchers extra. Wie dat binnen vijf jaar doet krijgt 21 extra vouchers. Aan het begin van ieder studiejaar levert de student bij de instellingen het aantal vouchers in dat nodig is voor de modulen die hij wil gaan volgen. Per ingeleverde voucher wordt collegegeld betaald. Ingeleverde maar niet gebruikte vouchers krijgt

de student aan het eind van het studiejaar terug maar het hiervoor betaalde collegegeld niet. Om voor studiefinanciering in aanmerking te komen moet de student minstens 28 vouchers per jaar inzetten.

Optimistisch

De minister en het College van Bestuur zijn erg optimistisch over de invoering van het modulensysteem. Drs. Koppen, medewerker van de aan de UvA gelieerde Stichting Centrum voor Onderwijsonderzoek is dat niet. In Folia constateert hij dat de resultaten van de tweefasenstructuur teleurstellend zijn, de studievertraging is groot en de uitval in de doctorale fase aanzienlijk. Bij de invoering van het modulensysteem zal de universiteit met een enorme hoeveelheid administratief werk geconfronteerd worden. Het streven van het College om elk jaar een informatiegids met alle beschikbare modulen te maken vindt Koppen niet realistisch. Als er geen gecomputeriseerd inschrijvingssysteem voor modulen komt, wordt het volgens Koppen 'een gigantische puinhoop'. Een modulensysteem gecombineerd met het vouchersysteem vereist hele goede begeleiding van studenten. De studievertraging en uitval zijn al groot, die worden door verhoging van de keuzevrijheid alleen maar groter. Studenten lopen het gevaar dat ze teveel vouchers verliezen volgens Koppen.

Niveau

In het modulensysteem is het voor docenten moeilijker een opbouw in hun onderwijs aan te brengen zonder de keuzevrijheid van studenten aan te tasten. Het stellen van ingangseisen voor modulen is moeilijker dan voorheen. De keuzevrijheid binnen het modulensysteem wordt immers drastisch vergroot en dan kan het haast niet anders dan dat de ingangseisen van veel vakken lager worden. Het niveau van de opleiding komt zo onder druk te staan. Bovendien krijgen de universiteiten in het

vouchersysteem een premie voor studenten die snel afstuderen. Ook dat zal het niveau van het hoger onderwijs niet ten goede komen. Een tweede studie volgen kan niet meer want daar heeft de student niet genoeg vouchers voor.

Verstarring

Als belangrijke oorzaken van de grote studievertraging en uitval in de tweefasenstructuur worden het hoge studietempo en de grote keuzevrijheid genoemd. Juist die zullen in een modulensysteem nog meer toenemen. De studiedruk neemt toe door het beperkt aantal vouchers dat iedere student krijgt. Omzwaaien of verkeerde modulen kiezen wordt gestraft. De student moet aan het begin van ieder studiejaar precies plannen welke modulen hij gaat volgen omdat dan de vouchers ingeleverd moeten worden. Komt de student er halverwege het studiejaar achter dat hij beter andere modulen had kunnen volgen dan kan hij zijn keuze niet meer veranderen. Voor studenten betekent het modulensysteem in combinatie met de vouchers een enorme verstarring. Hoeveel studenten weten aan het begin van het studiejaar precies wat ze willen volgen? En als ze dat weten voor hoeveel blijkt dan dat ze zich aan het eind van het jaar aan die planning gehouden hebben? Die verstarring werkt een grote studievertraging in de hand. De docenten zullen ver voor het volgende studiejaar begint al precies moeten weten hoe hun modules er uit gaan zien, anders kan de informatiegids met alle beschikbare modulen nooit op tijd klaar zijn.

Onontkoombaar

Het College van Bestuur van de UvA en de minister wekken de indruk dat ze zich onvoldoende realiseren wat invoering van een modulensysteem betekent voor de 'basis', docenten en studenten. Ze geven echter niet aan waarom de ontwikkeling onvermijdelijk zou zijn, waarom er binnen het bestaande systeem geen verbeteringen mogelijk zouden zijn. In ieder geval zal invoering op korte termijn, wat de minister en het CvB willen, enorme problemen met zich mee brengen. Minister Deetman vindt ook het vouchersysteem onontkoombaar. Het College heeft zich daar nog niet in positieve of negatieve zin over uitgelaten. De minister geeft zich ook wat betreft dit systeem onvoldoende rekenschap van de gevolgen voor met name studenten. Beide systemen kunnen voor de minister een belangrijke vermindering van regelgeving betekenen. Voor de universiteiten en de faculteiten wordt de bureaucratie en de verstarring echter alleen maar vergroot. De Tweede Kamer staat vooralsnog positief tegenover invoering van het vouchersysteem. ■

Esther Bijlo.

Hoewel het de laatste jaren de gewoonte is geworden op deze pagina onderwerpen uit de facultaire politiek te behandelen wil ik in deze aflevering ook aandacht schenken aan enkele andere onderwerpen, namelijk de boekenverkoop van de SEF en de Eerstejaerskrant.

Faculteitsraad

Vrijstelling boekhouden. Een belangrijke vraag in deze raad was: Wie geeft het verlossende antwoord? Aan de orde was de mogelijke afschaffing van de vrijstelling boekhouden voor VWO-leerlingen met economie 2 in het indexexamenpakket. Enige maanden geleden liet de boekhouddocent Schoonhoven de facultaire gemeenschap weten met enkele andere boekhouddocenten van andere economische faculteiten de vrijstelling te willen afschaffen. De rede hiervoor was dat volgens Schoonhoven het vernieuwde economie 2 inhoudelijk teveel zou afwijken van het propedeuse boekhouden. De Studierichtingencommissie Economie (SRC ec = onderwijscommissie) heeft dan ook geadviseerd. onder een aantal voorwaarden de vrijstelling af te schaffen. De heer Woudhuysen, coordinator van de lerarenopleiding aan onze faculteit, pleitte echter voor handhaving van de vrijstelling, aangezien hij van mening was dat het huidige economie 2 een voldeonde basis bood voor de economiestudie.

De belangrijkste gebruikers, de bedrijfseconomen, meenden het tegendeel en zij onderschreven het standpunt van Schoonhoven. Ook in een tweede advies kon de SRC-ec niets anders adviseren dan de vrijstelling af te schaffen.

De raad zou hier dan ook niet al te lang over hoeven discussiëren, ware het niet dat enkele dagen voor de vergadering er een brief gekomen is van de VECON (een vereniging voor economie leraren aan het VWO), waarin gedetailleerd werd aangegeven wat de verschillen tussen het oude en het nieuwe economie 2 zijn. Zij kwam tot de conclusie dat het nieuwe economie 2 eerder beter dan slechter op de economiestudie aansluit. Zij pleitte derhalve voor handhaving van de vrijstelling. De raad heeft uiteindelijk het voorstel van het faculteitsbestuur overgenomen om een commissie in te stellen, bestaande uit alle betrokkenen, die moeten inventariseren wat de verschillen zijn en of deze verschillen een afschaffing rechtvaardigen.

De meest betrokkenen, de ongeveer 250 VWO-eindexamenkandidaten, weten nog van niets. Wat ook de conclusie van de commissie zal zijn, de vrijstelling mag naar mijn mening niet al in het komende studiejaar afgeschaft worden.

Studieadvisering

Sinds enige tijd kent de faculteit nog maar één studieadviseur. Dit kan in toptijden tot lange wachttijden leiden en niet iedere student is tevreden over de bereikbaarheid.

Verwonderlijk is echter dat er nog steeds een vacature voor een studieadviseur/seuse voor 2 dagen per week bestaat. In 1987 is deze vacature niet opgevuld en is de bijbehorende formatie aan een onderzoek naar de studentenpopulatie toegekend.

Het faculteitsbestuur heeft enkele maanden geleden een enquête onder studenten gehouden over het functioneren van en de behoefte aan studieadvisering. Alle reacties zijn binnen en over niet al te lange tijd zullen de resultaten bekend zijn. Misschien is dit het moment om toch de bestaande vacature op te vullen. Het woord is aan de Raad.

De SEF

Als je in de vierde week van het trimester besluit toch maar dat ene boek aan te schaffen en je bij de SEF te horen krijgt dat het 2 maanden zal duren voor het weer beschikbaar is, ga je dan niet afreageren op de baliemedewerkers, maar vraag je eerst af waarom het wel zo lang zal duren. Misschien heeft de docent de deelname verkeerd ingeschat, misschien heeft een Amerikaans boek een lange levertijd, misschien is vlak voor het trimester besloten een ander boek te gebruiken of misschien heeft inderdaad de SEF een fout gemaakt.

Bedenk echter altijd dat een SEF-er, hoewel geen filantroop, een deel van zijn/haar vrijetijd beschikbaar stelt om jullie te helpen, om voor jullie activiteiten te organiseren en om jullie enthousiast te maken voor de SEF, zodat jullie misschien besluiten om ook actief te worden bij de SEF.

Heb je vragen of opmerkingen ga gerust eens bij de SEF langs!

De Eerstejaerskrant

De Eerstejaerskrant, voor en door eerstejaars, kweekvijver voor de Rostraredactie?

Heb jij plezier in schrijven of tekenen en ben jij in 1987 begonnen, waarom zou jij dan niet eens een bijdrage leveren aan de derde aflevering van de Eerstejaerskrant.

Ben je geïnteresseerd kom dan eens langs, kamer 2173, of bel 020-5254286

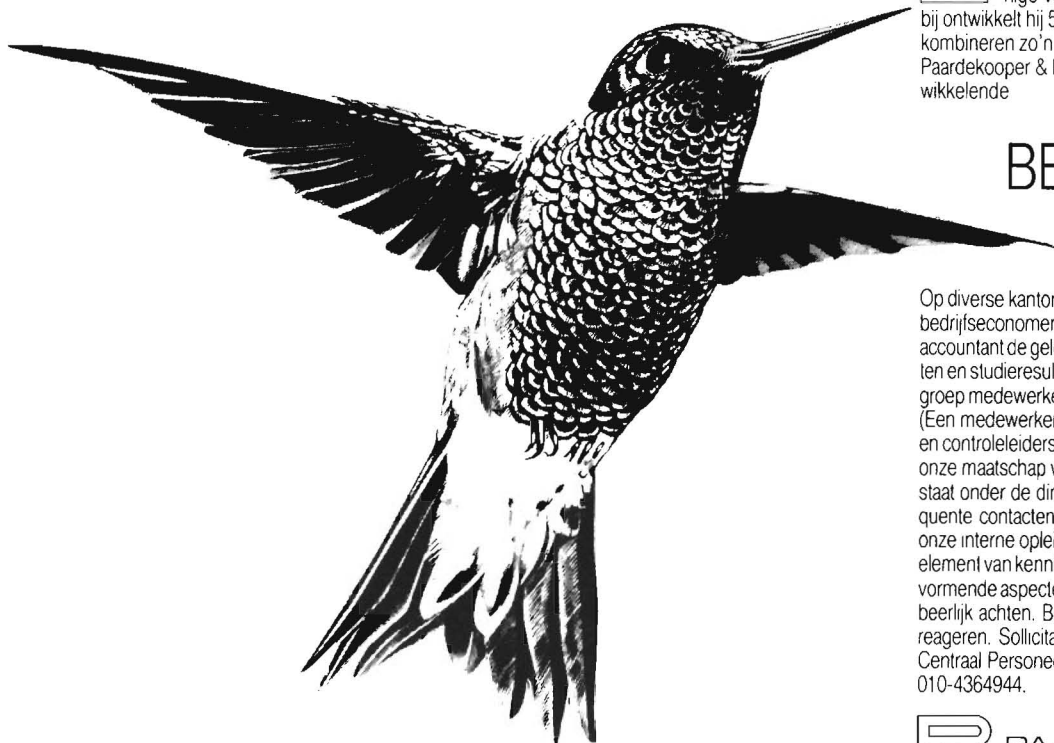
Mentoren gezocht!

Van 5 tot en met 9 septmeber 1988 vindt er de introductieweek voor eerstejaars economen plaats.

De taak van de mentoren bestaat uit het begeleiden van een eerstejaars groep economen.

Er is een verplichte training voor mentoren op 1 en 2 september.

Je kunt je aanmelden tot en met 31 maart bij E. Dirksen kr. 3161 tel. 525 4237 of D. van Offeren kr. 3118 tel. 525 4259.

De kolibrie is wendbaar als 'n vlieg. Komt fabelachtig snel op gang en ontwikkelt een hoge snelheid. En is daarnaast als een der weinige vogels in staat om volkomen stil te staan in de lucht. Daarbij ontwikkelt hij 50 tot 75 vleugelslagen per seconde. Weinig andere vogels combineren zo'n onvoorstelbare stabiliteit met zoveel lenige wendbaarheid. Paardekooper & Hoffman zoekt contact met evenwichtige, zichzelf snel ontwikkelende

BEDRIJFSECONOMEN (M/V)

Op diverse kantoren zijn functies vacant met interessante perspectieven voor bedrijfseconomen. Het beleid van onze maatschap is zodanig dat assistenten-accountant de gelegenheid wordt geboden op grond van persoonlijke kwaliteiten en studieresultaten door te groeien naar het hoogste niveau. Hierdoor is de groep medewerkers altijd klein geweest ten opzichte van het aantal vennoten. (Een medewerker op vier vennoten). Als gevolg hiervan hebben assistenten en controleleiders een gevarieerd en tamelijk zelfstandig takenpakket. Binnen onze maatschap wordt gewerkt met niet al te grote controle-teams. Het team staat onder de directe leiding van de verantwoordelijke vennoot, waarbij frequente contacten met de vennoot regel en geen uitzondering zijn. Binnen onze interne opleiding wordt naast het voor de dienstverlening noodzakelijke element van kennis ook in ruime mate aandacht besteed aan persoonlijkheidsvormende aspecten, die wij voor een goede uitoefening van het beroep onontbeerlijk achten. Belangstellenden nodigen wij uit schriftelijk of telefonisch te reageren. Sollicitatie-adres: Paardekooper & Hoffman Registeraccountants, Centraal Personeelsbureau, Calandstraat 25, 3016 CA Rotterdam, telefoon 010-4364944.

P PAARDEKOOPEER & HOFFMAN
REGISTERACCOUNTANTS

DE PERFECTE BALANS...

P&H
GROEP

De P&H-groep is een samenwerkingsverband van Paardekooper & Hoffman Registeraccountants, Paardekooper & Hoffman Belastingadviseurs en Kotterman Neurink & Co. Accountants-administratieconsulenten. Amsterdam / Apeldoorn / Bergen op Zoom / Breda / Culemborg / Eindhoven / Goor / Gouda / 's-Gravenhage / Haarlem / Heerlen / Hulst / Meppel / Oostburg / Roosendaal / Rotterdam / Rijssen / Terneuzen / Utrecht / Venlo / Zaandam.

Een illustratie uit de brochure

Voor postdoctorale studenten accountancy hebben wij een zeer informatief boekje geschreven

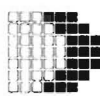
Openhartig

Het boekje gaat o.a. in op uw carrière als drs/a.s. register accountant. Het doet dat niet in vrijblijvende, algemene termen, neen het geeft exacte voorlichting. Dus vertelt het ook over zaken die u in het begin kunnen tegenvallen. Met een zelfde openhartigheid schrijven wij over onze motieven bij het aantrekken van jonge academici en geeft de

voorzitter van de Raad van Bestuur een onverbloemd oor deel over onze Maatschap en haar toekomst.

Interesse?

U kunt deze brochure schriftelijk of telefonisch bestellen. Ons adres is: Buitenveldertselaan 7, 1082 VA Amsterdam, t.a.v. mevrouw J.E. Termeulen, tel.: 020-5496496.

Dijkster en Doornbos
Registeraccountants

Behorende tot de
BIO/Dijkster Groep